

ГЛАС

ЛИСТ РЕПУБЛИЧКОГ
ФОНДА ЗА ПЕНЗИЈСКО
И ИНВАЛИДСКО
ОСИГУРАЊЕ

ОСИГУРАНИКА

ТЕМА БРОЈА: На првој седници новог сазива Управног одбора РФ ПИО за председника УО изабран је Бранислав Митровић, а за заменика председника Славица Савичић

ГОВОРНИ АУТОМАТ
0-24h: 0700/017-017
по цени локалног
позива
или: 011/30-60-680

НОВИ ПРЕДСЕДНИК УО РФ ПИО

ИЗДАВАЧ: Републички
фонд за пензијско
и инвалидско осигурање

ДИРЕКТОР:
Драгана Калиновић

**ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:**
Милена Јовановић

РЕДАКЦИЈА:
Париска бр. 9,
11000 Београд,
e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ:
011/2030-745
факс: 2638-201

**РЕДАКЦИЈА ЗА
ВОЈВОДИНУ:**
Житни трг бр. 3,
21000 Нови Сад
021/487-7754,
021/487-7789,
факс: 021/6624-359,
e-mail:
miroslav.mekterovic@piovoj.rs

ШТАМПА:
Штампарија
Службени гласник

ОГЛАШАВАЊЕ:
011/2030-745

Рукописи и фотографије
се не враћају.

Електронско издање:
www.pio.rs/glasosiguranika

ПРВИ ОКТОБАР – МЕЂУНАРОДНИ ДАН СТАРИЈИХ

Велики изазов за 21. век

Иове године се широм света обележава 1. октобар, Међународни дан старијих особа. Овај датум установљен је 1990. године резолуцијом Генералне скупштине УН, а у нашој земљи је први пут обележен годину дана касније. Поред израза поштовања и захвалности старијима за допринос који дају друштву, овај дан има за циљ подизање свести о проблемима који погађају ову популацију, као што су, поред осталих, занемаривање и злостављање.

Овогодишња кампања носи назив „Не запоставимо никога: промовишимо друштво за све генерације“ и поручује да је демографија важна за одрживи развој и да ће динамика становништва обликовати кључне развојне изазове са којима се свет у 21. веку суочава.

Дакле, поред тога што је продужење животног века један од највећих успеха човечанства, оно је и један од највећих изазова. Удео особа старијих од 60 година је у порасту у светској популацији и тај тренд се наставља, с једне стране услед опадајуће стопе наталитета, а с друге услед продужетка животног века. Очекује се да ће до 2030. године бити више људи старијих од 60 година него деце млађе од 10, односно да ће становништво старије од 60 година достићи 1,4 милијарде. Такође се процењује да ће у наредних пет година број особа старијих од 65 година у свету премашити број деце млађе од пет година, а до 2050. чак и броје деце млађе од 14 година.

Када је реч о домаћој статистици, уз просечну старост од 42,2 године и удео старих 65 и више година од 17,4 одсто, Србија је, према последњем попису из 2011, међу демографски најстаријим земљама света. О интензивираним старењу становништва сведочи и поређење података два последња пописа – просечна старост се од 2002. до 2011. повећала за две године, број младих до 15 година се смањило за 150.000, а број старих 85 и

више година је готово двоструко већи и сада износи 81.500.

На основу резултата пописа из 2011. урађене су и пројекције становништва, према којима ће у наредних тридесет година становништво Србије и даље бити изложено деловању процеса демографског старења. Према једној од процена, удео становништва млађег од 15 година би могао опасти са 14,4 на 11,7 одсто, док би се учешће старијих од 65 година повећало на 25,2 одсто. Такође, удео старих 80 и више година у укупној популацији би порастао са 3,5 на 7,8 процената, а просечна старост становништва порасла би на 46,5 година. Као неминовно показало се и смањење учешћа радно способног становништва (15-64 године) у укупној популацији, а пад би се кретао између 3 и 8,2 процента.

С обзиром на све већи број старијих, неопходно је да се друштво прилагоди ономе што га очекује у будућности, поред осталог, и обезбеђивањем довољних смештајних капацитета у домовима за старе, повећањем броја дневних центара и сличних институција специјализованих за старију популацију.

Тренутни капацитет у објектима за смештај старих у Србији је 13.000 места, од чега се 9.000 налази у државном, а 4.000 у приватном сектору. Према речима надлежних, смештајни капацитети по броју одговарају захтевима корисника, али је проблем неравномерна распооређеност, јер је потражња за домским смештајем повећана у већим градским центрима, као што су Београд, Крагујевац, Нови Сад, па у њима места стално недостаје, док у унутрашњости има објеката са празним капацитетима.

Цене у домовима варирају у зависности од категорије смештаја и категорије корисника, а примера ради, за смештај у неком од домова Геронтолошког центра Београд требало би издвојити од 27.998 до 59.617 динара.

В. Кадиф

ПРВА СЕДНИЦА НОВОГ САЗИВА УПРАВНОГ ОДБОРА РФ ПИО

Нови председник Управног одбора

На првој седници новог сазива Управног одбора Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, одржаној 10. септембра ове године, изабрани су нови председник и заменик председника УО. За председника Управног одбора РФ ПИО изабран је Бранислав Митровић, а заменица председника је Славица Савичић.

Управни одбор Фонда, према одредбама новог Закона о изменама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању, има седам чланова, које именује и разрешава Владе Републике Србије. Четири члана предлаже министар надлежан за послове пензијског и инвалидског осигурања и министар надлежан за послове финансија, а по један члан се бира на предлог репрезентативних асоцијација синдиката, послодаваца и пензионера.

Поред председника и заменице председника, које је у Управни одбор Фонда предложила Владе Србије, чланови новог УО

**Председник УО
Бранислав Митровић**

**Заменица председника
Славица Савичић**

су и мр Миодраг Пешић (Влада РС), Марко Којић (Влада РС), мр Милан Грујић (Савез самосталних синдиката Србије), проф. др Славенко Гргуревић (Унија послодаваца Србије) и Драгослав Ђукановић (Савез пензионера Србије). Грујић, Гргуревић и Ђукановић су били и у претходном сазиву Управног одбора РФ ПИО.

Бранислав Митровић, нови председник УО, рекао је да је почаствован избором на

ту функцију и да верује да ће овакав састав Управног одбора бити врло ефикасан јер чланови долазе из различитих структура и области и свако може да помогне са своје стране.

– Управни одбор ће се трудити да услови рада свих службеника Фонда буду што бољи зарад интереса остваривања грађанских права свих осигураника и корисника. Није лако направити помак али ћемо се максимално трудити да дамо свој допринос и све што је у надлежности УО биће урађено ефикасно – нагласио је Митровић.

Захваливши на избору, и заменица председника, Славица Савичић, истакла је да ће се трудити да помогне раду Управног одбора и Фонда уопште.

Чланови Управног одбора именују се на период од четири године, док председника и заменика председника Управни одбор бира на две године.

М. Јовановић

Електронска размена података између РФ ПИО и ХЗМО

У Загребу је 11. септембра потписан Споразум о електронској размени података из пензијског и инвалидског осигурања између Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање и Хрватског завода за мировинско осигурање. Споразум су потписали Драгана Калиновић, директор РФ ПИО, и Срећко Вуковић, равнатељ ХЗМО. Истовремено је потписан и Технички протокол електронске размене података, који су потписали Зоран Сутара, саветник директора РФ ПИО, и Дејан Вукелић, помоћник равнатеља за информатику ХЗМО.

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање исплаћује пензије за око 9.200 корисника који живе у Хрватској, а Хрватска исплаћује више од 45.200 корисника који живе у Србији, тако да је могућност

Срећко Вуковић и Драгана Калиновић

електронске размене података значајна за велики број корисника, али и за обе институције, које ће на овај начин знатно смањити пословне трошкове.

Размена података ће се првенствено обављати у делу потвр-

ђивања чињеница о смрти корисника, да би се спречиле неприпадајуће исплате, које често могу трајати и до годину дана, односно док не дође време за доставу потврде о животу. Истовремено, корисници хрватских

пензија који живе у Србији, као и српских пензија који живе у Хрватској, мораће само још једном да лично доставе потврде о животу иностраном носиоцу осигурања који им исплаћује пензију, а касније и трајно то ће за њих обављати Фонд ПИО, односно ХЗМО, кроз ново техничко решење електронске размене.

Састанак највиших представника Фонда ПИО и ХЗМО, коме је присуствовао и Зоран Пановић, директор Завода за социјално осигурање Републике Србије, искоришћен је и за договор о даљем унапређењу електронске размене, која ће се у наредном периоду проширити и на размену других података, као што су двојезични обрасци за везу и остали подаци утврђени међународним споразумима.

Г. О.

СРПСКО-НЕМАЧКИ ДАНИ САВЕТОВАЊА У БОРУ И БЕОГРАДУ

Задовољни сви учесници

Још једни успешно организовани саветодавни дани из области ПИО одржани са немачком страном, овог пута у Бору 23. и 24. и у Београду 25. септембра, протекли су у позитивној и пре свега радној атмосфери.

Саветодавци из Фонда ПИО и немачког Deutsche Rentenversicherung-а заслужни су што су 103 заинтересована грађана (25 у Бору и 78 у Београду) отишла са саветовања задовољна. На своја питања добили су одговоре, дате су им неопходне информације и пружена правна помоћ. Треба рећи и да 15 пријављених грађана из Кладова због поплава није могло да стигне на саветовање у Бору.

Захваљујући ефикасном раду саветодаваца и њиховом великом искуству у области спровођења система пензијског осигурања, а посебно искуству у раду са странкама, примљени су и посаветовани сви грађани који су имали заказане термине, а могућност да разговарају са немачким и српским стручњацима добили су и они који су са заказивањем закаснили.

За наш лист су, по изласку од саветодаваца, сви наглашавали да су јако задовољни што овде, у својој земљи имају могућност да за кратко време сазнају оно за шта би им службеним путем требало више месеци или одлазак у Немачку, што много више ко-

шта, а нису сви ни у могућности да путују, што због финансија, што због здравствених проблема.

Милош Гаврић из Новог Сада дошао је са супругом да се код стручњака из области пензијског и инвалидског осигурања из немачког и нашег Фонда информише о условима за остваривање права на пензију.

– Ми смо заиста презадовољни и органи-

формације које су ме занимале, а пошто су термини заказани, није било чекања – задовољна је Наташа Кукољац.

Мирослава Шкорић такође је први пут дошла на саветодавне дане и каже да је презадовољна организацијом и свим условима.

– За могућност оваквог саветовања са-

Немачки и наши стручњаци успешно одговорили на сва питања

знала сам преко позивног писма које су ми послали из немачког фонда и пријавила сам се. Добила сам све потребне информације, а целом организацијом и љубазношћу запослених сам заиста презадовољна – рекла нам је госпођа Шкорић.

Ова три дана су, поред осталог, била и прилика да се са колегама из Немачке ажурирају и размене спискови ургенција, као и обавештења у вези са онима које су раније достављене. Оно што је окарактерисало ове септембарске дане

за ција овог саветовања заслужује десетку. Тек недавно смо сазнали да ова могућност постоји и одмах смо позвали и заказали термин. Све је протекло у најбољем реду – објашњава Милош Гаврић.

Београђанка Наташа Кукољац дошла је да се информише о свом стажу оствареном у Немачкој. Прошле године је, како каже, пропустила прилику да дође, али је сада успела да сазна све што јој је било потребно.

– Све је одлично прошло, добила сам ин-

разговора је свакако и задовољство које су гости из немачког завода изразили у вези са њиховом припремом и организацијом и у Бору и у Београду. Њихов боравак у Фонду био је и прилика да се сретну са многим познатим лицима, колегама са којима сарађују већ дуги низ година.

Саветовању у Београду ове године је присуствовао и Карл Кристоф Гансвајт, представник немачке амбасаде.

Весна Анастасијевић

СВЕТЛАНА СЕЛАКОВИЋ, ЗАМЕНИК ДИРЕКТОРА ФОНДА ПИО

Правник са великим искуством

Светлана Селаковић, адвокат из Новог Сада, ступила је почетком септембра на дужност заменице директорке Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање. Рођена је 29. јануара 1957. године. Завршила је Правни факултет у Новом Саду. Њен први посао био је у тадашњем покрајинском СИЗ-у за економске односе са иностранством. Следеће запослење било је у новосадској општини, у Секретаријату за имовинско-правне послове. Од 1986. године радила је као адвокат у сопственој канцеларији. У том периоду, док се бавила адвокатуром, била је неколико година и начелник Лужнобачког округа, који је највећи у Војводини јер обухвата 12 општина са око 600.000 становника.

Живи у Новом Саду са супругом и децом.

Г. О.

Две новине за бенефицирани стаж

Поред осталих измена и допуна Закона о ПИО, о којима је већ било речи у „Гласу осигураника“, новина има и у вези са стажом осигурања који се рачуна са увећаним трајањем, тзв. бенефицираним стажом. Нове одредбе ће се примењивати од 1. јануара 2015. године.

Бенефицирани стаж постоји дуго у систему пензијског и инвалидског осигурања ради заштите осигураника који раде на тешким и за здравље штетним пословима, као и осигураника који своју професионалну делатност не могу успешно обављају после навршених одређених година живота. Заштита тих осигураника, према нашем Закону о ПИО, остварује се рачунањем стажа осигурања са увећаним трајањем и снижавањем старосне границе за стицање права на старосну пензију. Момира Лалић, начелник Одељења за пензијско и инвалидско осигурање у Дирекцији Фонда ПИО, говори о новинама које су усвојене 29. јула ове године.

– Да подсетим најпре да степен увећања стажа осигурања на тим радним местима, односно пословима, зависи од тежине посла и штетности по здравље, па се 12 месеци ефективно проведених на овим радним местима рачуна као 14, 15, 16 или највише 18 месеци стажа осигурања за оне осигуранике

који раде на посебно тешким, штетним и опасним пословима. Да би се осигуранику који ради на нарочито тешким, опасним и за здравље штетним радним местима, односно пословима стаж осигурања рачунао са увећаним трајањем, потребно је да ефективно проведе на тим радним местима најмање десет година, односно најмање пет година ако је утврђена инвалидност – објашњава Момира Лалић.

Старосна граница се снижава у зависности од степена увећања стажа. Тако се осигураницима којима се ефективно навршених дванаест месеци рачуна као осамнаест месеци стажа осигурања, старосна граница снижава највише до педесете године живота. Осигураницима код којих се дванаест месеци рачуна као 14, 15, односно 16 месеци стажа осигурања старосна граница се може снижавати максимално до педесет пете године живота.

Усвојеним изменама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању у односу на ову категорију осигураника уведене су две новине, од којих се једна односи на услове за остваривање права на пензију.

– Реч је о још једном додатном услову који се односи на снижавање старосне границе за стицање права на пензију. Наиме, неопходно је да осигураник који

Момира Лалић

ради на радним местима на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, на тим радним местима наврши најмање две трећине стажа у односу на укупан стаж осигурања који има. Односно, ако осигураник има мање од две трећине оваквог стажа, не може му се снижавати старосна граница за стицање права на старосну пензију – прецизира наша саговорница.

Друга новина у Закону о изменама и допунама Закона о ПИО када је реч о бенефицираном стажу тиче се само посебних категорија осигураника, односно осигураника који раде на пословима на којима се стаж рачуна са увећаним трајањем у Министарству унутрашњих послова, Безбедносно-информативној агенцији, Војсци Србије, Војнобезбедносној и Војнообавештајној агенцији, Министарству спољних послова, Управи

за извршење кривичних санкција и у Пореској полицији.

– Изменама Закона прецизирано је да „бенефицирана радна места“ или послови у наведеним државним органима не могу бити административно-техничка радна места, односно послови. Дакле, само она радна места и послови на којима је рад нарочито тежак, опасан и штетан за здравље, односно послови на којима је обављање професионалне делатности ограничено навршењем одређених година живота, или на којима због природе и тежине посла физиолошке функције опадају у тој мери да онемогућавају даље успешно обављање тих послова третираће се као бенефицирани послови – наводи начелница Момира Лалић.

Да би ова одредба била примењена, Законом је предвиђено да се у року од деведесет дана од дана ступања на снагу Закона о изменама и допунама Закона о ПИО усагласе и донесу одговарајући подзаконски акти којима ће то питање бити у потпуности дефинисано и решено. У правилницима о бенефицираном стажу неће моћи да се нађу радна места на којима се обављају административно-технички послови, као што су, на пример, послови шалтерског радника, секретарице, односно послови који се обављају радом у канцеларији.

Ј. Оцић

Снижење старосне границе по основу стажа осигурања са увећаним трајањем

степен увећања стажа	број година које је потребно провести на радном месту	година одласка у пензију	година живота до које се макс. снижава старосна граница	
				за степен увећања 12/18
12/14	5			
12/15	4	2014	54г 4м	50г
12/16	3	2015	54г 8м	50г
12/18	1г 6м	2016	55г	50г

Осигуранику се снижава старосна граница ако је најмање 2/3 од укупно навршеног стажа осигурања навршио на радним местима на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем.

Мере штедње за оздрављење економије

У интервјуу за РТС, 18. септембра 2014, председник Владе Републике Србије, Александар Вучић, поручио је да у оквиру најављеног пакета мера штедње, које ће спровести Влада Србије, плате у јавном сектору и пензије до 25.000 динара неће бити смањиване.

Вучић је истакао да ће плате веће од 25.000 динара највероватније бити линеарно умањене за 10 или 10,5 одсто. Премијер је најавио и оштру борбу против сиве економије, као и отпуштање вишка запослених у администрацији, смањење субвенција појединим јавним предузећима и јачање приватног сектора.

Он је оценио да су поменуте мере неопходне за оздрављење домаће економије, и додао да се економски раст може очекивати већ 2015, а излазак из кризе 2016. године.

Вучић је навео да је намера да се појача сузбијање сиве економије, уз оцену да држава на том плану може да оствари значајне резултате.

Од 1. јуна 42.598 нових радних места

Током посете Едукативном центру за обуке у професионалним радним вештинама у Новом Саду, министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Александар Вулин, рекао је да је у периоду од 1. јуна до 1. септембра у Србији отворено 42.598 нових радних места.

Вулин је казао да ово јесте период сезонских послова, што доприноси повећању броја радних места, али је тај број у односу на прошлу годину већи за 18 процената, што је добра вест за Србију и представља успех.

Према његовим речима, ови подаци говоре и то да се сада већ постојећа радна места пријављују и да се захваљујући бољој политици државе смањује број запослених „на црно“.

– Повећању броја нових радних места допринела је чињеница што је инспекција рада стављена у функцију и што су дате субвенције за отварање нових радних места. Посебно радује што су више од 51 одсто новозапослених жене, које се, како показује пракса, много теже запошљавају – рекао је министар.

Сајам превенције и здравља на раду

Међународни сајам превенције и реаговања у ванредним ситуацијама и безбедности и здравља на раду – 112 EXPO одржан је у Београду, од 23. до 26. септембра, под покровитељством Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Министарства унутрашњих послова – Сектор за ванредне ситуације.

Министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Александар Вулин, рекао је да годишње у Србији на радном месту у просеку настрада 35 људи, а да би њихови животи могли да се спасу ако бисмо се више бавили превентивом и слушали савете инспектора рада. Вулин је подсетио да пре-

венција није трошак, већ инвестиција захваљујући којој се може сачувати људски живот, и да ће министарство на чијем је челу ускоро почети рад на измени Закона о безбедности и здрављу на раду, како би се унапредило стање у тој области.

Међународни сајам превенције окупио је више од 70 излагача и представио око 150 брендова из двадесетак земаља у области комплексних система, технике и опреме за реаговање у ванредним ситуацијама, превентивне заштите у области безбедности и здравља на раду, спасавања, хитне медицинске помоћи, личне и колективне заштитне опреме.

Почела израда социјалне карте Србије

Израда социјалне карте Србије је почела и јавност треба да зна да је реч о пројекту који није могуће урадити преко ноћи, рекао је Александар Вулин, министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Четрнаест регистара које води држава Србија ујединили би се у један, где би сви подаци, о сваком грађанину, били на једном месту, а одговарајући службеник би имао одговарајући ниво приступа подацима.

Према Вулиновим речима, социјална карта је развојни пројекат читаве државе и превазилази значај социјалне политике, што тера читаву државу и бирократски апарат да постане ефикасан и да буде дневно ажуриран.

Социјална карта служи за то да грађани остваре нека права на основу података који су у њој евидентирани. Пројекат ће трајати три године и очекујемо велику подршку Европске комисије, као и донације из иностранства, навео је Вулин.

Сајам предузетништва у Зрењанину

Регионална привредна комора Зрењанин и Опште удружење предузетника Зрењанин, у сарадњи са Туристичким центром града, организовали су петнаести Сајам иновација, кооперација и

председница Владе Србије и министарка грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, која је том приликом најавила да Влада припрема пакет економских закона са циљем да се помогне малим и средњим предузећима.

предузетништва – ИНОКООП 2014. Сајам, на коме је на 74 штанда излагало више од 270 излагача из земље и иностранства, отворила је Зорана Михајловић, пот-

Поред општег дела сајма, ове године је отворен и специјализовани изложбени простор под називом „Made in Banat“, што је реализовано у оквиру ИПА програма прекограничне сарадње Србије и Румуније.

На сајму ИНОКООП 2014 доминирала је производна делатност, па су

највише били заступљени предузетници, али било је и великих компанија, удружења, агенција, пољопривредних газдинстава и представника старих заната.

Потврде о животу

Фонд ПИО обавештава кориснике пензија да тзв. потврде о животу и даље могу бесплатно да овере у Фонду и да није обавезно да за то плаћају нотарима.

Корисник треба лично да дође у организациону јединицу Фонда (филијалу, службу или испоставу) где ће, на основу увида у личну карту или пасош, попунити и оверити образац уверења. Уколико је корисник непокретан и не може лично да дође, то може у његово име да учини друго лице, при чему мора да достави на увид личну карту или пасош корисника и извештај изабраног лекара (са потписом или факсимилом и печатом) о томе да је корисник непокретан, а тај извештај не сме бити старији од два дана.

Нови Закон о заштити потрошача

Одредбе новог Закона о заштити потрошача, који је почео да се примењује 22. септембра, предвиђају, између осталог, да рок за одговор трговца потрошачу на изјављену рекламацију буде осам дана, а да рок за решавање рекламације коју је трговац усвојио не може бити дужи

од 15 дана од датума подношења рекламације, односно 30 дана, када су у питању техничка роба и намештај.

Уколико се несаобразност робе или услуге јави у првих шест месеци, потрошач има право да захтева да се она отклони заменом, одговарајућим умањењем цене или изјавом да раскида уговор. Поправка је могућа само уз изричиту сагласност потрошача, а немогућност потрошача да достави амбалажу робе продавцу неће моћи да буде услов за решавање рекламације, нити разлог за одбијање отклањања несаобразности.

Још једна новина је да се овим законом укидају судске таксе за потрошачке спорове чији су износи мањи од 500.000 динара.

Синдикат пензионера

Удружење синдиката пензионера Србије на недавно одржаној конференцији за новинаре изразило је негодовање због најављеног смањења пензија. Представници синдиката објаснили су новинарима да су пензије зарађене, да су стечено право, тако да се противе њиховом смањивању.

Савез пензионера Србије: подршка мерама Владе

Предлог Владе о смањењу пензија у којем се прецизира да пензије ниже од 25.000 динара неће бити смањиване, ублажиће финансијски удар на најугроженије, оценио је Савез пензионера Србије. То значи да ће бити сачуван статус пензије као економске категорије и да ће се на тај начин спречити покушаји да се пензија представи као социјална категорија, наводи се у саопштењу Савеза. Такође се наглашава да тим предлогом мера нису нарушени утврђени односи пензија, чиме је сачуван основни принцип система ПИО.

Нарочито је важна чињеница да 82 одсто пензионера готово да неће ни осетити смањење пензија, и да је, према речима председника Владе, ово привремена мера, наводи се у саопштењу највећег српског удружења пензионера, које броји више од 650.000 чланова.

Нови Сад: јесен посвећена култури

Почетак септембра у Новом Саду је време за традиционалне културне манифестације – Фестивал уличних свирача и Војводина фест, којима се ове године придружила и „Културна јесен у Дунавском парку”.

Четрнаести фестивал уличних свирача окупио је више од двеста учесника, солиста, музичких састава и забављача из девет земаља. Програми су били бесплатни, а одржавање фестивала подржали су град Нови Сад, Покрајински секретаријат за културу и информисање, ТОНС, НИС, Телеком и амбасаде САД и Израела.

На Војводина фесту, одржаном пети пут на градској плажи Штранд, наступило је више од сто учесника из Србије, БиХ, Словеније, Хрватске и Мађарске. Уз богат културно-уметнички програм Новосађани и гости могли су да пробају војвођанске кулинарске специјалитете, да купе мед, вино и занатске производе.

Пројекат Градске управе за културу „Културна јесен у Дунавском парку”, реализује се у сарадњи са бројним удружењима и установама културе, културно-уметничким друштвима и Академијом уметности Нови Сад.

Циљ пројекта је да се сваке суботе Новосађанима пруже бесплатни културни садржаји у салетли (летњиковцу) Дунавског парка, а на отварању манифестације посетиоци су могли да уживају у наступу Камерног оркестра новосадске Академије уметности.

Потребна национална стратегија

На скупу у Данас конференс центру, одржаном 10. септембра, говорећи о реформи пензијског система – економским и друштвеним последицама, финансијски директор Фонда ПИО, Иван Мимић, подсетио је да је од 2003. године, када је и спроведена најрадикалнија реформа, па до данас, било неколико реформи пензијског система, којима су постигнути очекивани резултати на расходној страни, али су на приходној остале неопходне и истовремене реформске мере. На пензијски систем, како је навео Мимић, непосредно се одражавају кретања у свим сегментима друштва, те је кључ његове дугорочне одрживости стабилан развој друштва, нове инвестиције, запошљавање, боља наплата доприноса, елиминисање „сиве“ и „црне“ економије и спровођење мера реформе ПИО система истовремено са реформама других области.

У Србији укупно има 1,72 милиона пензионера, а просечно коришћење пензија је 17 година, односно – за мушкарце 16,6, а за жене 19 година.

Просечна пензија износи 24.312 динара и у просечној нето заради у Србији учествује са 54 одсто, навео је Иван Мимић, и додао да 1.006.000 пензионера свих категорија прима пензију до просечног износа.

Просечан износ нето средстава на месечном нивоу потребних за исплату пензија и осталих права из ПИО износи око 44 милијарде динара, односно око 49 милијарди динара бруто. Мимић

је навео и да се у укупним средствима потребним за исплату пензија и осталих права из ПИО из изворних прихода обезбеђује 58 процената, а у европским земљама просечно 80 одсто. Држава дотира пензије и остала права у Србији са 42 процента, а у земљама ЕУ са просечно 20 од-

њу, тај однос би био 1:2,2. Наиме, прецизирао је Мимић, у Србији има 4.911.268 становника старости од 15 до 64 године, а 605.333 корисника пензије млађих од 65 година (стање од 31. 12. 2012), као и 511.704 студента и ученика средње школе. То значи да би максималан број осигураника могао

Аналитичар Форума Макроекономске анализе и трендови, Миладин Ковачевић, рекао је у Данас конференс центру да реформе са продужењем радног века и умањењем за превремено пензионисање могу дати резултате само на дужи рок од 15 до 20 година, док је смањење

Излагање Ивана Мимића

сто (на Исланду, рецимо, са само три одсто, а у Италији са 30).

Финансијски директор Фонда ПИО је оценио да демографска ситуација и трендови у Србији онемогућавају достизање оптималног односа броја корисника пензија и осигураника један према три, који би обезбедио потпуну финансијску самосталност пензијског система. Србија, према последњем попису, има 7.186.862 становника, те чак и када би сверадно способно становништво (од 15 до 65 година) било запослено, односно било у осигура-

износити 3.794.231. Тај број би чинило 2.504.484 осигураника (подаци Матичне евиденције Фонда ПИО од 31. 12. 2012), затим 761.486 незапослених са евиденције Националне службе за запошљавање (податак из децембра 2012) и остала лица, којих је 528.261.

Мимић је закључио да се одрживост пензијског система не може постићи без свеобухватне националне стратегије која би обезбедила како економску, тако и демографску прогресију, а првенствено повећање запослености.

пензија мера кратког рока, те да ће одрживост система зависити од даљих реформи.

Аналитичар Економског института Махмуд Бушатлија сматра да би део капитала јавних предузећа требало претворити у преференцијалне акције, које носе само принос без управљања, одакле би се део акумулације преливао у Фонд ПИО, који би пословао као инвестициони фонд, а његовим хартијама од вредности би требало дати предност у трговању.

Ј. Оцић

Уговори о социјалној сигурности

Првог септембра ове године ступио је на снагу Споразум између Републике Србије и Краљевине Белгије о социјалној сигурности. Очекује се да од 1. новембра почне да се примењује и споразум са Луксембургом, чији је текст усаглашен још прошле године. До краја године би требало да ступи на снагу и споразум о социјалној сигурности између Србије и Канаде, а у завршној фази је и споразум са

Мађарском, за који је утврђен текст двојезичних образаца и очекује се да га ратификује мађарска страна.

Међународним уговорима о социјалном осигурању, односно социјалној сигурности, омогућава се усклађена примена националних законодавстава држава уговорница у области социјалног осигурања, чиме се гарантује једнак третман држављана, односно осигураника обе

државе у оквиру националног законодавства, утврђује применљиво законодавство (правила на основу којих се у сваком конкретном случају може тачно утврдити да ли се примењује законодавство једне или друге државе уговорнице), обезбеђује очување стечених права и гарантује исплату (трансфер) давања у случају промене пребивалишта у другу државу уговорницу.

Г. О.

ОБАВЕЗЕ ПОРОДИЧНИХ ПЕНЗИОНЕРА

Достављати редовно доказе о школовању

Када се оконча поступак за признавање права и новом пензионеру стигне решење на кућну адресу, за већину то представља почетак једне нове животне фазе, обележене мањим бројем обавеза.

Међутим, када се каже пензионер најчешће се мисли на осигуранике који су право остварили због навршених година живота и пензијског стажа, или због болести која је узроковала потпуни губитак радне способности. Поред ове две категорије – старосних и инвалидских пензија, потребно је посветити пажњу и корисницима породичних пензија, које су по својој природи нешто другачије.

Породична пензија припада члановима породице умрлог осигураника или корисника пензије (старосне или инвалидске) и обезбеђује им материјалну сигурност и након његове смрти. Услови за стицање права разликују се у зависности од тога у каквом су односу чланови породице који подносе захтев за пензију били са умрлим, а такође се разликују и обавезе које они имају да би задржали право на пензију.

Брачног другу и родитељима умрлог осигураника или корисника пензије право на породичну пензију признаје се у случајевима када су за то испуњени законски услови који се односе на навршене године живота (за брачног друга), односно чињеницу да их је умрли издржавао (за родитеље). По утврђивању да су услови испуњени, овим члановима породице се право на породичну пензију признаје без временског ограничења, али и без постављања других услова, односно они могу да користе стечену породичну пензију док год за то постоје законски услови. Једина обавеза ових корисника је да, уколико се запосле или почну да обављају самосталну делатност, о томе обавесте Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање,

да би се ценило имају ли право да и даље користе пензију.

С друге стране, деца умрлог осигураника или корисника пензије остварују право на породичну пензију под различитим условима у зависности од година живота, а након што напуне 15 година Закон им поставља још један услов да би задржали или стекли право, а то је школовање.

Закон о ПИО не прави разлику између редовног и ванред-

ног школовања, као ни између различитих категорија студената – самофинансирајућих и суфинансирајућих. Деца могу да користе породичну пензију најкасније до навршених 20 година живота, ако похађају средњу школу, односно до 26 година, ако студирају.

Да би се право на породичну пензију несметано користило, деца имају обавезу да Републичком фонду ПИО достављају доказе да похађају одговарајућу школу, и то треба да чине благовремено, без одлагања, након уписа сваке школске године.

Пошто се одређен број корисника породичне пензије школује изван граница Републике Србије, по школским програмима који нису увек слични онима који се примењују у домаћој просвети, при достављању доказа о школовању понекад је потребно додатно тумачити утврђене чињенице. Најчешће разлике у односу на ученике и студенте који наставу похађају у Србији огледају се у другачијим

нивоима школовања (нпр. назив стране школске установе може да упућује на високу школу, иако се ради о средњошколској установи), различитом трајању школских година, односно семестара и слично. Школске потврде достављене из иностранства често немају печат установе, а према информацијама корисника, школе – факултети не поседују печат, већ се аутентичност потврђује на друге начине – електронским потписом, кју-ар

(QR) кодом и слично. Уз школске потврде које издају стране институције, обавезно се доставља и превод који је сачинио овлашћени судски тумач.

Последњих година уочава се и повећан број ученика и студената који наставу похађају у Републици Србији, али код страних образовних институција које раде према наставним програмима држава у којима се налази њихово седиште. Такође, све чешће је и школовање путем интернета и ови случајеви постављају нове задатке запосленима у Фонду, како би се правилно утврдило право деце која се на овај начин образују на породичну пензију.

Да би се овај задатак што лакше и квалитетније обављао, министарство надлежно за просвету у Влади Републике Србије уредно води евиденцију школских установа које имају дозволу за рад, а у случају да за дете које похађа неку установу не може путем евиденције са сигурношћу да се утврди да ли испуњава услове за

Мирослав Мирић

коришћење породичне пензије, докази о школовању се тумаче у сарадњи са овим министарством.

Уколико право на породичну пензију користи само једно дете, а оно не достави благовремено доказ о школовању (нпр. у току октобра доказ о упису јесењег семестра на факултету), у циљу избегавања преплате, исплата пензије се привремено обуставља, а након спровођења одговарајућег поступка она се наставља, или се решењем утврђује престанак права на породичну пензију.

Међутим, ако осим детета које није благовремено доставило доказ о школовању, породичну пензију користе и други чланови породице, није могуће привремено обуставити исплату пензије само детету, јер тај поступак захтева одређивање новог износа породичне пензије за чланове који право настављају да користе. Из тог разлога могућа је преплата, односно неоснована исплата одређеног износа, због чега је посебно важно да се доказ о школовању или о завршетку школовања доставља благовремено.

Такође, и право брачног друга на породичну пензију може да зависи од школовања детета, а то је случај када брачни друг не испуњава законске услове за признавање права на породичну пензију, већ то право користи по основу обављања родитељске дужности према детету које се школује.

Пракса показује да студенти појединих високошколских установа из објективних разлога не могу да доставе доказе о упису школске године благовремено, јер последњи испитни рокови из претходне године трају и у време када би већ требало да почне наредна школска година, али се и у тим случајевима студентима сугерише да своју обавезу испуне у најкраћем могућем року.

Мирослав Мирић

ЈАВНА РАСПРАВА О НАЦРТУ ЗАКОНА О КРЕТАЊУ УЗ ПОМОЋ ПСА ВОДИЧА

Пси водичи и у радном простору

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања спровело је, од 11. до 29. септембра, јавну расправу у Републици Србији о Нацрту закона о кретању уз помоћ пса водича. Презентације и расправе организоване су у просторијама организација ОСИ и слепих и слабовидих у Београду, Крагујевцу, Нишу и Новом Саду. Учествовали су представници органа јавне власти, јавних предузећа, стручне јавности, удружења грађана – посебно слепих и слабовидих особа, али и власници и корисници објеката у јавној употреби. Поред тога, заинтересованима је омогућено да своје предлоге, сугестије, коментаре и иницијативе доставе писаним или електронским путем Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, као и да се о Нацрту закона информишу на сајту Министарства.

Нацрт закона о кретању пса водича у Новом Саду је презентован 25. септембра, а представиле су га чланице Радне групе која је припремила Нацрт, Татјана Пријић, руководилац Групе за унапређење заштите особа са

инвалидитетом, и Милица Ђурић, самостални саветник у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Скupu су, између осталих, присуствовали Неза Ђуркић, председница Градске организације слепих

Нови Сад, Владимир Панин, председник Савеза слепих Војводине, Стана Свиларов, председница Савеза инвалида рада Војводине, као и Бранка Шобот Јеличић, председница Организације слепих Северни Банат Кикинда.

Татјана Пријић је најавила да ће ресорно министарство до краја године проследити на разматрање Влади Србије Нацрт закона о

кретању уз помоћ пса водича и Закон о употреби знаковног језика. Циљеви утврђени у Стратегији и унапређењу положаја ОСИ у Републици Србији и Конвенцији УН о унапређењу положаја ОСИ, рекла је Пријић, били су оквир

говори о начину, одабиру и обукама паса, нити о начину спајања лица која користе псе и пса водича, јер ће ту област регулисати други закони.

Права која обухвата овај закон односе се на коришћење свих облика јавног превоза и задржавања на свим просторима предвиђеним за путнике, а за псе водиче се неће плаћати возна карта. Такође, регулисаће се право на коришћење објеката у јавној употреби, као и право на боравак и слободан приступ јавним површинама. Оно по чему ћемо бити специфични у односу на земље у окружењу јесте да ће пси водичи моћи да се користе и у радном простору. У случајевима да неко покуша да онемогући примену овог закона предвиђене су и новчане казне од 200.000 до 500.000 динара.

Владимир Панин из Савеза слепих Војводине истакао је да подржава овај закон, али да очекује да држава ефикасније решава и остале проблеме изражене у овој популацији – набавку помагала, запошљавање и образовање слепих и слабовидих особа.

Мирслав Мектеровић

САРАДЊА МИНИСТАРСТВА ЗА РАД И СИР ВОЈВОДИНЕ

Помоћ код израде пројеката

Ненад Иванишевић, државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, и Стана Свиларов, председница Савеза инвалида рада Војводине, на састанку одржаном 25. септембра разговарали су о међусобној сарадњи и стручној помоћи Министарства Савезу.

– Као државни секретар у Сектору за међународну сарадњу, европске интеграције и пројекте, дошао сам на позив председнице да се упознам са радом Савеза и помогнем у бољем функционисању ове организације. Наш Сектор жели да кроз дијалог и сарадњу појача капацитет оваквих организација и установа социјалне заштите, да им помогне у изради квалитетних пројеката и пријављивању на конкурсе, да би сутра могле самостално да дођу до потребних средстава. Сектор треба да буде сервис који ће информисати

кориснике о томе који су фондови и конкурси доступни, и како направити квалитетан пројекат. Иако Министарство и даље финансира пројекте, кроз Инфо дане, које ћемо имати на нивоу целе Србије, желимо да информишемо што већи број невладиних организација, установа и институција где могу да аплицирају, јер је то једини начин да дођу до жељених средстава – истакао је Иванишевић.

Стана Свиларов је упознала државног секретара са проблемима у раду Савеза, са недовољним бројем запослених и недостатком пословног простора, као и са жељом да се све њихове организације информатички умреже ради стварања базе података Савеза инвалида рада.

Државни секретар Иванишевић је подсетио да се актуелни европски програм „Хоризонт“ односи управо на технолошке иновације.

Стана Свиларов и Ненад Иванишевић

– Наше министарство ће, у сарадњи са Министарством просвете, науке и технолошког развоја, учествовати у том програму ради побољшања капацитета организација у систему социјалне заштите, а овај сектор ће кроз едукацију тих организација постићи да се оне модернизују и оспособе за самостално и активно укључивање у европске пројекте и аплицирање на ЕУ конкурсе – нагласио је Ненад Иванишевић.

Драган Кораћ

Неопходни сервиси подршке

У главном граду свака пета особа која болује од деменције живи сама, показују резултати „Истраживања о потребама за дневним центром за дементне особе у Београду“. Истраживање, које је спровело удружење Amity – снага пријатељства, део је пројекта „Не заборавимо ми оне који заборављају“;

Истраживање је обухватило 125 сродника дементних особа и стручњака који раде са њима, јер терет ове болести не носе само оболели. Њихови неговатељи су најчешће чланови породице, а међу њима доминирају жене (79 одсто). Сваки четврти неговатељ је запослен, а 39 одсто њих је старије од 65 година.

смо видели у нашем претходном пројекту када су нам сродници говорили да се сигурно не би определили да њихови најближи буду у дому да су имали подршку сервиса у локалним заједницама. То нас је подстакло да покренемо ово истраживање, које је заправо заговарачка кампања да и у Београду развијемо те недостајуће

Дан борбе против Алцхајмерове болести

Према проценама Светске здравствене организације, од шест до десет одсто популације старије од шездесет пет година болује од неког облика деменције, укључујући ту и Алцхајмерову болест. Број оболелих је застрашујући и расте из дана у дан. Стручњаци процењују да од ове болести у свету тренутно болује око 36 милиона људи, а код нас, према неким проценама, око 100.000. Светски дан борбе против Алцхајмерове болести обележен је 21. септембра, када је и у Београду Установа Геронтолошки центар Београд едуковала пролазнике о овој болести, а на неколико пунктова у граду организовано је и тестирање на Алцхајмер.

финансираног средствима УСА-ИД-а преко Траг фондације.

Резултати, представљени 11. септембра у Медија центру, показују да међу оболелима преовлађују жене (67 одсто), да је свака трећа дементна особа старија од 85 година, док их је само пет одсто из узорка млађих од 65. Такође, чак 60 одсто дементних особа не користи ни једно од гарантованих права и услуга по основу болести.

– Није лако бити старија особа у друштву окренутом младима, посебно није лако када патите од деменције а немате новца за антидементне лекове, пелене, а још је теже немати сроднике на које би се могли ослонити. То и јесте био предмет пројекта „Не заборавимо ми оне који заборављају“, који је мали по новчаном износу, али је веома значајан. Сlike дементних и старих људи у приватним домовима су алармантне, што

дневне сервисе за особе које пате од деменције – наглашава Надежда Сатариф, председник Управног одбора удружења Amity.

Сервиси подршке у локалној заједници су од суштинске важности за унапређење квалитета живота оболелих и њихових породица, било да је реч о подршци кроз програме помоћи у кући, дневне боравке, предах-смештај и слично. Део конференције у Медија центру

чиниле су и потресне приче сродника као неговатеља оболелих од деменције, а којима је само начета тема о бројним тешкоћама и препрекама са којима се неговатељи свакодневно и целодневно сусрећу.

Стручњаци из здравствене заштите, представници осам институција, једногласно су подржали иницијативу „Истраживања о потребама за дневним центром за дементне у Београду“. Они су истакли да је вредност истраживања значајна упркос чињеници да није био већи узорак, и нагласили да је оно квалитетно урађено и да може да послужи као „иницијална каписла“ да се уради више за развој недостајућих сервиса подршке.

Јелена Оцић

НОВИ САД

Сертификати за 80 преквалификованих

Током посете Едукативном центру за обуку у професионалним радним вештинама у Новом Саду, Александар Вулин, министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, доделио је сертификате за 80 полазника обука за преквалификацију организованих у оквиру пројекта „Иновативни систем за унапређење знања и вештина – Знање свима“.

Овај пројекат се реализује у оквиру ИПА програма Европске уније „Социјално-еко-

номски развој дунавске регије у Србији“, чији је циљ смањење незапослености и стварање могућности новог запошљавања у Војводини.

Вулин је рекао да су полазници тог пројекта „узели судбину у своје руке“ и решили да сами себи помогну да дођу до посла, не губећи године чекајући код Националне службе за запошљавање.

– Волео бих да за вашим примером по-

ђу и други који немају посао – рекао је министар полазницима којима су уручени сертификати за завршену обуку из области кулинарства, пекарства, послastiчарства, ручне радиности и израде сувенира.

Александар Вулин је истакао да је Министарство на чијем је челу неколико пута, заједно са НСЗ, расписивало конкурсе за преквалификације, али да се ретко одазвало довољно заинтересованих. **Г. О.**

РОМКИЊЕ ПОКРЕНУЛЕ СВОЈ БИЗНИС У ПЕТ ВОЈВОЂАНСКИХ ОПШТИНА

За почетак помоћ од 3.000 евра

У партнерству са Покрајинским секретаријатом за привреду, запошљавање и равноправност полова и Националном службом за запошљавање, а у оквиру пројекта „Побољшање запошљивости Ромкиња у пет општина у Војводини“, Канцеларија за инклузију Рома организовала је средином септембра потписивање уговора за доделу грантова за набавку опреме и књиговодствене услуге за десет Ромкиња које су отвориле своје фирме по овом програму. Пројекат се реализује у Новом Саду, Инђији, Сремској Митровици, Оџацима и Сомбору, а суфинансира га и амбасада Краљевине Норвешке.

Циљ пројекта је да се побољша запошљавање ромских жена, доделом субвенција за samozапосљавање, што ће допринети бољем социјалном укључивању Рома у ширу друштвену заједницу. Пројекат подстиче отварање нових радних

места и њихово очување кроз повећање мотивисаности запослених у сектору производње и пословних услуга.

– кроз јавни позив за samozапосљавање. Од донатора, амбасаде Краљевине Норвешке, свакој новооснованој фирми

биле су и по 130 евра на име start-up бизнис пакета: за израду визит-карти, печата, табли за истицање фирме, промотивног дизајна, лога и сл.

Душко Јовановић, директор Канцеларије за инклузију Рома Војводине, каже да их је и Канцеларија помогла са по 40.000 динара за плаћање књиговодствених услуга, што укупно износи око 3.000 евра бесповратне финансијске подршке. Канцеларија им је пружила и сву потребну логистичку помоћ и подршку ментора, од писања бизнис плана до његове реализације и регистрација фирме код АПР-а, отварања рачуна у банци итд.

Приликом потписивања уговора директор Јовановић је истакао да се нада да ће ови модели запошљавања особа ромске националности убудуће бити део стратегије запошљавања Рома на националном нивоу.

Мирослав Мектеровић

Потписивање уговора

Нове предузетнице су добиле неповратна новчана средства у износу од 160.000 динара од Покрајинског секретаријата

додељено је по 1.000 евра за куповину рачунарске опреме, резервних делова за машине, алате и сл. Власнице фирми до-

ПРОГРАМ ПОДРШКЕ ЗАПОШЉАВАЊУ ЖЕНА И МЛАДИХ

Први циклус обуке до децембра

У намери да подстакне запошљавање и samozапосљавање жена и младих у општинама Апатин, Кула, Сурдулица и Владичин Хан, Новосадски хуманитарни центар (НСХЦ) недавно је расписао конкурс за полазнике првог циклуса обуке у знањима и вештинама потребним за запошљавање и samozапосљавање. На конкурс се јавило 175 кандидата од којих ће организатор обуке одабрати по 20-25 полазника у свакој од ових општина.

На пет једнодневних тренинга полазници ће учити о анализи индивидуалних потенцијала и планирању каријере, уводу у предузетништво, бизнис плану, финансијама и управљању ресурсима, као и о управљању предузећем, маркетингу, рекламирању и односима с јавношћу.

Сарадници на пројекту Ненад Опачић и Мира Новаковић Илин из НСХЦ-а кажу да је обука бесплатна, а тренинзи ће се у ове четири општине одржати до децембра ове године.

Полазници који покажу највећи успех имаће прилику да прођу и стручну обуку у

другом циклусу обуке идуће године, у некој од следећих области: производња органске хране, развој локалног туризма, социјално предузетништво и помоћ у кући старијим особама.

Сви који заврше обуку добиће сертификат, а пет најуспешнијих у свакој општини и бесповратна средства за покретање сопственог посла у једној од ових области.

– Полазници који заврше обуку а не добију грант, биће упућени да се пријаве на друге конкурсе које расписују покрајински секретаријати или Национална служба за запошљавање – наводи Мира Новаковић Илин.

Ова обука се организује у оквиру реги-

Координатори НСХЦ-а

оналног СЕЕД програма подршке развоју образовања и запошљавања, који финансира Аустријска развојна Агенција (АДА) средствима Austrian Development Cooperation.

Драган Корач

Регионални едукативни центар Банат

У оквиру реализације пројекта из ИПА програма „Образовањем до лакшег запошљавања“, у септембру је у Зрењанину отворен Регионални едукативни центар Банат. Свечаности су присуствовали Клаус Кепер, менаџер пројекта „Социјално-економски развој Дунавске регије у Србији“, Мирослав Васин, покрајински секретар за привреду, запошљавање и равноправност полова, Чедомир Јањић, градоначелник Зрењанина, Дијана Стојковић, начелник Одељења за политику регионалног развоја при Министарству привреде, и Зоран Мартиновић, директор Националне службе за запошљавање.

Пројекат је финансиран средствима Аустријске развојне агенције, апликант на пројекту је Регионални центар за друштвено-економски развој Банат из Зрењанина, а партнери су Покрајински секретаријат за

привреду, град Зрењанин, Едукативни центар за обуке у професионалним и радним вештинама Нови Сад, регионалне привредне коморе Панчево и Зрењанин, Висока техничка школа струковних студија у Зрењанину, зрењанински Едукативни центар за рурални развој, општина Ковачица и Канцеларија за локални економски развој општине Нови Бечеј.

Циљне групе овог пројекта су незапослени – млађи од 30 година, старији од 50 година, незапослени средњих година са отпремнинама, затим послодавци – мала и средња предузећа, велика предузећа и потенцијални инвеститори, организације за образовање одраслих, локалне самоуправе и други.

М. Мектеровић

КРАГУЈЕВАЦ

Тај чи чуан за особе са инвалидитетом

Сваког уторка у згради Старе соколане у Крагујевцу за чланове крагујевачких удружења особа са инвалидитетом организују се презентације древне кинеске борилачке вештине „тај чи чуан“, да би се и особе са телесним оштећењима упознале са тајнама вештине која, поред покрета, захтева и јединство тела и ума.

Фине и лагане покрете, који на први поглед одликују ову борилачку вештину, могу да изведу и особе са различитим облицима и степенима инвалидитета.

Инструктори клуба „Тај чи чуан Крагујевац“ кажу да упражњавање ове кинеске вештине може знатно да поправи здравствено стање целокупног организма, посебно код особа које су везане за колиџа или имају неке друге тешкоће. Овакав вид релаксације помаже оболелима од разних болести, реуматоидног артритиса, али и мултипле склерозе.

М. Сантрач

ЕТНО-КУЛТУРОЛОШКА РАДИОНИЦА У СВРЉИГУ

Две деценије успешног рада

Окупљањем оснивача, научних радника, сарадника Етно-културолошког зборника, спонзора и донатора, недавно је у Сврљигу и Винском селу Малча обележен леп јубилеј – две деценије Етно-културолошке радионице. Специфичан научноистраживачки институт, јединствен у Србији, формиран је 1994. године ради прикупљања и публикавања културног наслеђа источне Србије, западне Бугарске и Румуније и северне Македоније. Резултати су видљиви, каже председник Управног одбора радионице и један од њених оснивача, проф. др Сретен Петровић.

– Од оснивања радионице одржали смо осам међународних научних конференција, у сарадњи са Етнографским институтом из Београда, али и заједно са културним институцијама Сокобање, Ниша, Књажевца и Зајечара. Поднето је 320 саопштења и дискусија. Све је то објављено у укупно 18 зборника и шест књига „Културне историје Сврљига“, односно седам „Прилога културној историји Сврљига“. Коначно, објавили смо и две посебне публикације „Сврљшког јеванђеља“ из 13. века – наводи Петровић.

На скупу поводом јубилеја предложене су и теме за даљи рад радионице, које ће бити штампане у следећем издању Етно-културолошког зборника.

Гости су имали прилике да виде и кратку презентацију истраживања локалитета Тимакум мајус у Нишевцу, селу надомак Сврљига, а затим су обишли Винско село Малча и упознали се са пројектом „Вино кроз векове“.

С. Ђорђевић

СВЕ ЧАРИ СЛАТКОГ

Како одолети изазову

Шећер задржава „фаталну привлачност“ упркос доказаном штетном деловању и лекарским препорукама да се постојеће дозвољене количине додатно преполове

„Не једем више ништа слатко“, каже пријатељица и, одгурујући од себе тањирић са замамним парчетом чоколадне торте, додаје: „Кад почнем, не умам да се зауставим. Чиста зависност.“

Зависност или не, како год се звало, чињеница је да много нас има исти проблем. Како се обуздати када нам се чоколада, бисквити, колачи, торте, кремове, сладоледи и сви остали неодољиви слаткиши нађу надхват руке. Да ствар буде гора, не само слаткиши. Сам шећер је у питању, а њега има и тамо где не сањамо.

Онда чујемо за најновије експертске препоруке подстакнуте свежим сазнањима о невероватним количинама шећера у свакодневној употреби и његовом погубном дејству, по штетности у рангу са дуваном и алкохолом.

Чак и мед

Препоручена ограничења односе се на све врсте шећера који се у форми фруктозног сирупа и разних побољшивача укуса додаје током производње хране, али и на шећер природно присутан у меду, соковима и воћним концентраима. Употреба шећера је у последњих пола века утростручена, а не рачунајући дијабетес, где је непосредни узрочник, годишње у свету 35 милиона људи умире од болести чијем настанку шећер доприноси индиректно, као што су гојазност, хипертензија и срчана обољења. Шећер утиче на промене метаболизма, пораст крвног притиска, ремети дејство хормона и оштећује јетру. Све то га чини ништа мање опасним од алкохола.

У Великој Британији је додатном захтеву за већа ограничења допринела и заједничка студија истраживача лондонског Универзитетског колеџа и Лондонске школе хигијене и тропске медицине, чији су резултати показали несумњиву везу између настанка каријеса код деце и узимања слаткиша.

Стављени у раван финансијских трошкова за стоматолошке услуге, подаци не остављају ни трунке дилеме да се недопустиво велика средства троше на проблем који се може спречити смањењем употребе или елиминисањем шећера.

Тако су постојеће смернице Светске здравствене организације претрпеле измене, до сада сугерисане максималне количине су преполовљене, па се дошло (како

је средином септембра известио Би-Би-Си) до следећег: пет кафених кашичица или 25 грама, или пет одсто укупног дневног калоријског уноса. Све наше уживање требало би да се сведе на ове мере, кад су у питању жене, док су мушкарцима допуштене још две кашичице или десет грама више.

блем таквих размера да је неопходна најодлучнија акција. Овај стручњак за питања исхране залаже се за уклањање аутомата са пићима и слаткишима из јавних установа, попут школа и болница. Млади од 11 до 18 година су иначе најугроженија категорија јер и досадашњи лимит они увелико пре-

Колико је то много, односно мало, тешко да смо у стању да замислимо без упоредних вредности. Једна од таквих је да смо са чашом јогурта без масноће готово завршили посао за тај дан, јер се у 150 грама налази 20 грама шећера, а са конзервом газираних напитка смо чак прекорачили црту, с обзиром на то да уобичајено паковање од трећине литре садржи 35 грама прокажене слатке супстанце.

Нажалост, може само да се нагађа колико се стварно шећера, у разним облицима, уобичајено узме током дана. Свакако је реч о многоструко већим дозама. Лондонски „Телеграф“ наводи да просечан Британац недељно поједе/попије 238 кашичица (отприлике 34 на дан), „а да тога и није свестан“.

У светлу таквих показатеља, препоручено ограничење од 25 грама чини се потпуно нереалним, поготово што је и претходно повучена граница од 10 одсто енергетског уноса или 50 грама дневно још недостижна.

Без обзира на то, професор Филип Џејмс, један од аутора поменутих студија и некадашњи председник Светске федерације за борбу против гојазности, каже да је про-

машују дневним просеком од 75 грама шећера, превасходно из кокаколе и сличних слатких напитка.

Проблем је, међутим, можда још већи са такозваним скривеним шећером, у намирницама где се он напросто не очекује. То је случај, рецимо, са производима без масноће, где се шећер додаје да би поправио укус и густину, односно надокнадио одузету масноћу. Потрошачи тако имају само илузију да се хране здраво.

Слично је и са кечапом. У бочици од 150 грама има близу 15 грама шећера, чија је улога да ублажи киселост парадајза, што је уосталом познато свакој домаћици.

Шећер је додаток и у производима као што је флаширана вода са обогаћеним укусом, а најзад, наводи у посебном прилогу Би-Би-Си, има га и у хлебу. Три грама у једној кришки.

Испада да је шећер немогуће избећи. И када хоћемо, а поготово када нећемо. Али они који брину о јавном здрављу дужни су да намећу ограничења и учине све да онај ко не може да одоли „фаталној привлачности“ буде свестан шта рескира са сваким прекомерним слатким залагајем.

Д. Драгић

Јесен – доба костобоље

После изузетно кишовитог и спарног лета, нагло захлађење може да донесе велике неугодности свима које имају запаљенски и дегенеративни реуматизам, реуматоидни артритис, спондилозу, гонартрозу (бол у колену) и коксартрозу (дегенеративно обољење кука). Угрожене су и особе које су имале преломе костију, па на том месту осећају бол. У случају да имате здравствене тегобе, било да је реч о остеопорози, реуми, деформисаним стопалима или кичми, треба водити рачуна о временским условима, јер значајно утичу на ову болест.

Често се може чути да су болести зглобова и мишића неизлечиве. То није тачно. Осим широке палете лекова којима се може контролисати и зауставити болест, под условом да их пацијенти редовно узимају, постоји и низ физијатријских мера којима се допуњују ефекти медикаментног лечења. У лечењу и рехабилитацији свих реуматских болесника изузетно је значајно кретање и умерена физичка активност, али и терапија физикалним агенсима, ваздухом, водом, струјом, светлошћу, ултразвуком. У физикалној медицини увек се комбинује неколико врста агенаса, јер један најчешће не може да помогне.

Ово је доба године када сви треба да буду опрезни. Посебно се морају заштитити они који имају реуматизам у шакама, артритис или реуму тетива и меког ткива. Остеопороза чини кости крхким, па пазите да се не оклизнете на неки мокар лист, барицу или неку од бројних рупа и неравина на тротоарима. Али, наставите с физичким активностима, без обзира на временске услове и године. Чак и старији од осамдесет година имају могућност да у кревету или у столицу раде одређене, строго дозирање и индивидуалне вежбе. Десет минута свакодневног вежбања свакоме од нас учиниће живот квалитетнијим.

И у народној традицији и медицини налази се велики број савета за лечење реуматичних обољења, посебно за лечење артритиса помоћу хране. У прилог томе иду и нова медицинска открића која показују да храна може да подстакне или смањи запаљење – основни процес код артритиса. Алергијским тестирањем и уклањањем алергена из хране дошло се до запањујућих резултата – тегобе и сви клинички и лабораторијски налази су у мањем или већем степену ублажени, а код неких и потпуно нестали. Неки пацијенти су потпуно обуставили медикаментозну терапију само изbacивањем одређених намирница из исхране. Наравно, индивидуално свако мора сам да провери да ли му и колико помаже изостављање одређене намирнице.

Зна се да храна бар на два (за сада позната) начина делује на артритис: неки састојци, посебно маст, утичу на тзв. еикозаноиде, који регулишу запаљење и бол, а код неких особа реуматски артритис може да буде алергијска реакција на неке намирнице.

Погрешно би било сваки случај третирати као болест неправилне исхране, али је још већа грешка не помислити на то и не обавити тестирање.

Као једно од решења за овај проблем неки нутриционисти предлажу вегетаријанску исхрану – без меса и месних производа. Има више разлога за то: месо садржи управо ону врсту масти која стимулише стварање запаљенских агенаса у организму, месо може да изазове алергијске реакције које подстичу појаву и развој артритиса,

а неке врсте меса, посебно прерађевине, садрже конзервансе и друге хемикалије које код неких особа покрећу алергијске реакције.

Ако пратимо и слушамо свој организам, можемо сами себи много помоћи, пронаћи сопствену дијету и, ако је прихватимо као неминовност, бићемо много здравији. Рибље уље и други плодови мора утичу на смањење упале. Препоручује се и ђумбир, трећина мале кашичице три пута дневно. Може се додавати јелима, и резултати ће се осетити за око месец дана. Сматра се да је ђумбир делотворнији од многих антибиотика, а нема споредних ефеката. Поред њега, препоручују се и куркума и каранфилић, јер имају јако антиупално дејство.

Добар извор калцијума је и тамно лиснато поврће спремљено на пари или у свежем стању, на пример кељ, раштан, блитва, броколи, лист келерабе, шаргарепе, ротквице. Због веома корисних минерала који помажу метаболизам калцијума, добро је увести у исхрану алге. За превенцију и санирање остеопорозе битно је избацили из исхране све рафинисане производе, поготово бели шећер, који је „крдљивац“ калцијума из костију.

Сирово је здравије, важи за већину врста воћа и поврћа, али не и за све. Неке врсте поврћа су здравије када се једу куване, јер се кувањем разбија њихова јака ћелијска структура, тако да организам лакше може да апсорбује вредне састојке. Кувани кељ (мисли се на здраве начине кувања, на пример на пари или на кратко кување у мало воде) здравији је од сировог, али је зато сирови кељ здравији од кеља прженог у дубоком уљу. Или, рецимо, количина калцијума у спанаћу се утростручи кувањем.

Припремила: Софија Доминиковић

У ГЕРОНТОЛОШКОМ ЦЕНТРУ КРУШЕВАЦ

Даноноћна нега и брига

Геронтолошки центар у Крушевцу смештен је на падини-ма Багдале, окренут према шумовитом Јастрепцу. На срећу покретних корисника, ни пијаца и центар града нису далеко, а у близини је и спортска хала, као и тениски терени. На челу крушевачког Геронтолошког центра је Весна Лукић, и то већ други мандат.

Основни повод за ову репортажу јесте жеља да јавност

је већ годинама. Можда смо некад трошили време комотније и лагодније, али тога више нема, сви имају добар однос према послу, од лекара до особља које ради у кухињи – каже директорка Весна Лукић.

Перјаница запослених амбуланта је др Јасмина Арсић, специјалиста опште медицине, која је по својој стручности, енергичности и залагању, весело

– истиче директорка Лукић, за коју кажу да се с правом може похвалити да је старање о корисницима услуга у стационару на знатно вишем нивоу него у многим болницама у Србији.

Већина станара овог центра задовољна је услугом, а посебно квалитетом хране.

– Сигурна сам да се сада храна некако боље припрема него раније, а особље је заиста на

Весна Лукић, директор Центра

се радујем приредбама и колективним прославама рођендана. Тада помажем сестра Милки задуженој за ове активности, до-

Центар на падинама Багдале, окружен природом

сазна нешто више о смештају и нези изнемоглих, болесних и непокретних грађана Србије, међу којима се нашао и аутор ове приче. Од стотинак корисника стационара више од две трећине је непокретно. О њима брину несебично се залажући медицински радници Геронтолошког центра.

– Наше особље је, углавном, на нивоу својих обавеза и тако

нарави и даноноћној бризи за старе и болесне постала позната и призната у целој Србији.

Ту је и млада др Катарина Булајић-Живојиновић, која такође ревносно брине о корисницима Центра.

– Њих две су Ђоковић и Надал наше амбуланта и стационара, јер не само да обезбеђују рад у две смене, већ и даноноћне консултације помоћног особља

Корисници задовољни исхраном

нивоу својих обавеза – уз осмех прича Владанка Пантелић, једна од корисница Геронтолошког центра.

Љубинко Тошић, „потрчко“, односно човек задужен за бројне споредне и главне послове у Центру, каже да је активан читавог дана.

– Донесем из продавнице или са пијаце непокретнима понеку намирницу или лек... Највише

несем робу, послужим кафу, сок, тарту... Када се почастимо, пустимо музику, крене коло или плес, па ко како уме и колико може – хвали се кроз шалу Љубинко.

Милка Павловић, радни терапеут, каже да поред рођенданских славља корисници ГЦ присуствују и по једној приредби месечно. А ту су и излети и друге активности.

Милош Милић

У НЕГОТИНУ И ПЕТ КРАЈИНСКИХ СЕЛА

Геронтодомаћице помажу старима

Потписивањем уговора са пет геронтодомаћица, које су са успехом прошле акредитован програм обуке Геронтолошког центра у Београду и добиле потребне сертификате за пружање услуга кућне неге старих лица, у општини Неготин је почела реализација пројекта „Рука која помаже“, у оквиру Програма ЕУ Exchange 4. За спровођење овог пројекта у граду Зајечару и у општинама Мајданпек и Неготин, до краја децембра, донатор је обезбедио више од 170.000 евра. Неготину је, као

партнеру на пројекту, опредељена донација од 50.000 евра, и захваљујући тој подршци помоћ у кући до краја године имаће још 50 старих лица у пет крајинских села и 25 у самом граду.

Са последњим пројектом, чија је реализација у току, неготински Центар за социјални рад је, у сарадњи са бројним донаторима, у минулој деценији услугу помоћи у кући обезбедио за више стотина старих лица. На тај начин с успехом се елиминису или одла-

жу институционализовани облици заштите старих Крајинаца којима се поред помоћи у кући, здравствених услуга и психолошко-социјалне подршке, уз генерацијско дружење, најчешће обезбеђују и пакети помоћи са постељним рубљем, обућом и храном.

Подручје неготинске општине је већ деценијама у озбиљном демографском проблему, што због исељавања, што због природног нестанка становништва у све старијим селима.

Ј. Станојевић

Планета пензионера

ЈАПАН: Долазе тешка времена

Пензионерима у трећој економији света саопштена је лоша вест: да ће њихова финансијска ситуација у идућој години бити тежа него у овој, јер повећање пензија неће на одговарајући начин пратити раст трошкова живота.

Објашњење за ово је уобичајено: растући број (дуговечних) пензионера све је већи терет за јавне финансије у нацији која све више стари због тога што се рађа све мање беба. Донедавно, ово је надокнађивано захватањем у резервне фондове, али општи демографски тренд, који је у Јапану најнеповољнији кад је реч о развијеним друштвима, учинио је да и тај ослонац нестане.

Влада зато разматра увођење новог механизма за индексирање пензија, који ће у обзир узимати не само раст трошкова живота, него и смањивање броја радно активних који уплаћују у фондове, као и повећање очекиваног животног века.

ЕУ: Помоћ палестинским пензионерима

Најновији оружани сукоб између Израелаца и Палестинаца у Гази је, после вишенедељне размене ракета, окончан споразумом о прекиду ватре, али проблеми у сиромашној палестинској енклави су остали. Они нису само у срушеним зградама и великом броју погинулих, већ и у финансијској оскудици са којом се суочава локална палестинска власт.

У помоћ је прискочила Европска унија, која је одлучила да одвоји 15,5 милиона евра за пензије око 69.000 пензионисаних службеника палестинске управе. Ова помоћ је дата у оквиру програма установљеног још 2008, а досад је за ову сврху потрошено око шест милијарди евра.

СИНГАПУР: Брига за „пионире“

Око 450.000 пензионера Сингапура, једне од географски најмањих (716 квадратних километара), али и најгушће насељених (5,4 милиона становника) и најбогатијих (54.000 долара по сваком) земаља Ази-

је, добиће посебне погодности у оквиру програма за помоћ „генерацији пионира“.

Реч је о пакету субвенција који ће им доживотно подићи ниво здравствене заштите. „Генерацији пионира“ припадају сви

рођени пре 1950. и они који су држављани постали пре 1987, а пажња која им се посвећује образложена је њиховим доприносом изградњи нације (Сингапур је 1963. постао независан од Велике Британије).

РУМУНИЈА: Мање пензионера

Број румунских пензионера се смањио: према последњим статистикама сада се шаље 1.900 пензијских чекова мање, али ни то није поправило крајње неповољан однос између оних који су завршили радни век и оних који их својим доприносима издржавају.

Румунија данас има 5,1 милиона пензионера и само 4,4 милиона запослених. Просечна пензија тамо је 187 евра, док је за пољопривреднике знатно нижа: само 76 евра.

АУСТРАЛИЈА: Срећни Македонац

У инвалидску пензију је, због повреде леђа, отишао још 2001, једва је састављао крај с крајем, а од пре месец дана је – милионер.

Како пише „Хералд сан“ из Мелбурна, тај пензионер, који је име добио по бившем америчком председнику Џону Кенедију, пореклом је Македонац (не каже се да ли из грчке регије или из бивше југословенске републике), а богаташ је постао уложивши 50 аустралијских долара у „кено“, лутрију на принципу лотоа, у пабу једног локалног хотела. Посрећило му се да је погодио бројеве свих 10 извучених лоптица, што му је донело скоро три милиона долара (1,9 милиона евра).

Срећни Македонац има 43 године. Но-

винару је изјавио да је био шокиран, али да је то брзо превазишао. Сада је локална звезда, а пошто је нежењен, већ је добио брачне понуде. Изјавио је да га новац неће променити. Планира да купи кућу, затим аутомобил за свог 18-годишњег сина, а нешто ће дати и у добротворне сврхе. Срећа га је иначе стрефила само три дана после повратка из посете завичају.

М. Б.

ПОНОВО ПОД ИСТИМ КРОВОМ

Сједињене генерације

Финансијска криза, незапосленост, општа неизвесност битно утичу на промене породичних образаца који у западњачкој култури подразумевају одлазак деце од куће чим стасају

Окупе се сви у родитељском дому за празнике, неке важне породичне догађаје, рођендане, јубилеје, свадбе, сачране, проведу заједно неколико сати или дана, а онда поседају у кола и свако оде на своју страну и врати се у свој живот.

Ово је америчка породица какву знамо, или мислимо да знамо, из филмова и прича. Везе слабе или једва постојеће, деца се рано осамостаљују, једном кад оду на факултет више се не враћају под родитељски кров, родитељи остају сами, а кад савим онемоћају, не могу да рачунају на породично решење или да ће их ико пазити, осим у специјализованој геријатријској установи.

Нама у овом поднебљу, често спутаваним и готово загушеним традиционално јаким породичним везама, овај западњачки модел се увек чинио далеком и страним, али у међувремену је ненадано и готово неприметно дошло до великог заокрета.

У нашим породицама све је више примера отуђености и разједињености јер драматична економска ситуација и буквалан страх од будућности остављају озбиљне последице и на појединце и на колективну психу, због чега полако постајемо нација под стресом, гомила безвољних усамљеника, све чешће и очајника.

У САД, Британији и другим богатим земљама Запада уочава се, међутим, различит тренд. Породице збијају редове.

Околности су донекле сличне овдашњим, али само донекле. И тамо се узроци виде у финансијској кризи, незапослености, бесперспективности, растућем демографском дисбалансу на штету младих, али у организованим друштвима чврсте социоекономске структуре та проблематика има другачије манифестације.

Тако на самом почетку сва поређења са нама престају. Тешко је одавде разумети проблем британских породица где, како пише лондонски „Гардијан“, родитељи сада учестало купују веће куће како би омогућили простор својој одраслој деци која се после дипломирања, уместо да наставе самосталан живот, враћају у гнездо.

Услед поскупљења некретности, оптерећености студентским кредитима и суженог избора добрих радних места, 3,3 милиона Британаца од 20 до 34 године данас живи са родитељима, што је највећи број од 1996, откад Служба националне статистике прати и ова кретања, наводи лист.

Али, независно од нивоа стандарда тамо и овде, ово су занимљиви показатељи не само за социологе. У Сједињеним Држа-

вама, према истраживању Пју центра, троје од десет младих поменути доби живи у родитељском дому, што нису ни сањали да ће им се догодити када су неколико година раније одлазили на универзитет. Још је то било време када је живот с родитељима био апсолутно неприхватљив.

Сада, међутим, у новонасталим условима млади виде да

та варијанта и није тако лоша и без предности, а њихов новонастали статус одредио им је и назив. Од генерације бебибумера, њихових родитеља, добили смо сада бумеранг, повратничку генерацију.

Вишегенерацијске породице не значе, међутим, искључиво пресељење деце код родитеља,

дешава се и обрнуто, да остали родитељи долазе да живе код синова и кћери, поготово ако после смрти супружника остану сами.

У Америци тренд је запажен почетком осамдесетих, да би у протеклих неколико година био видно убрзан, што је довело, по тврдњама упућених, до највећег пораста броја Американаца у мултигенерацијским домаћинствима у модерној историји.

Према организацији „Сједињене генерације“, која се у САД бави овим питањима, „економска клима и други демографски фактори учинили су Американце нацијом у којој су чланови породице све више склони да живе заједно и ослањају се једни на друге, за разлику од послератног доба, када су се породице уситњавале, а одрасла деца остављала родитеље саме, што је данас више изузетак него правило“.

Статистички резултати Пју центра показују да је 1940. године свако четврто домаћинство било вишегенерацијско, у послератним деценијама тај се постотак свео на свако десето, а у протеклој декади опет се повећао на свако шесто.

У испитивањима узрока овог новог породичног повезивања, три петине одговора односило се на губитак посла и финансијске разлоге, а једна петина на здравствене проблеме и превишине трошкове неге и збрињавања старих.

У питању су евидентно практични разлози, покушај да се премосте животне потешкоће, што је савим разумљиво и у одређеној мери делотворно. Међутим, свака вишегенерацијска заједница је потенцијални извор нових проблема, поготово ако су новопридошли стари и болесни родитељи.

Наравно, има ту и сијасет лепих страна, па долазак бака и дека може да се покаже драгоцен када је у питању помоћ око унука, али и иначе. У срећнијим околностима они својим присуством и смиренешћу атмосфери у кући враћају заборављену топлину зарад које вреди жртвовати део свога комфора. Али све су то ипак лични избори, мада наметнути околностима на које се тешко може утицати.

Д. Драгић

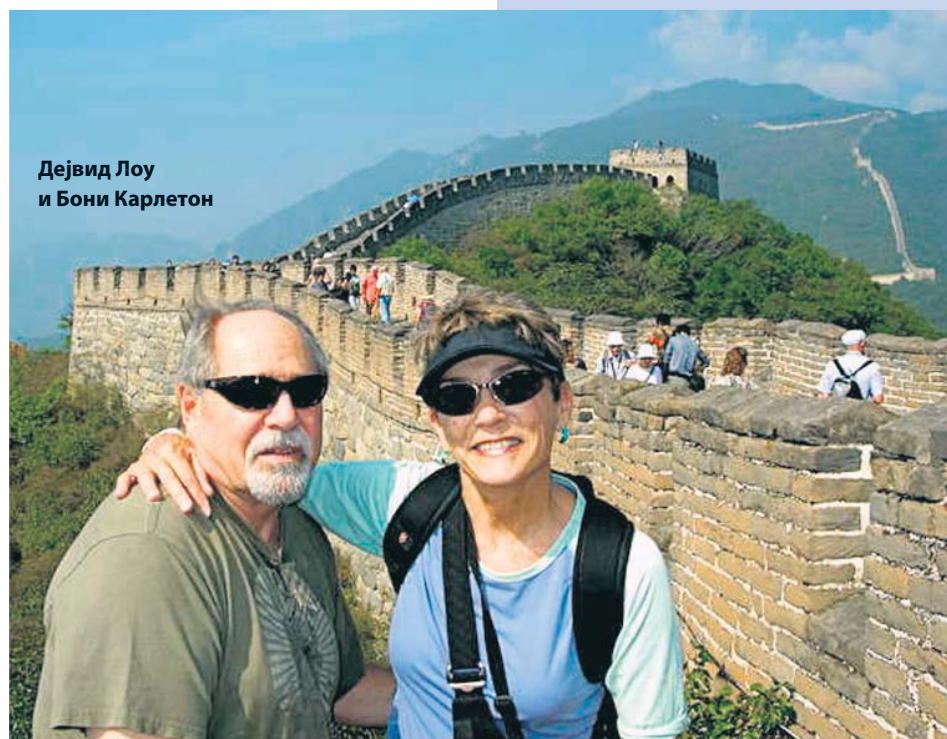

У пензију, па на пут

Неко се крају радног века радује, неко тугује. Једни једва чекају да им се седмица састоји од шест субота и једне недеље, дружења са унуцима и доколице, другима тешко пада окончање каријере и губитак професионалног идентитета. Сви при томе морају да прођу кроз личну „транзицију“, период између краја једне фазе живота и почетка друге.

Какав ће тај прелаз бити, зависи од конкретних околности – да ли одлазак у пен-

Расте број оних који се по завршетку радног века одлучују да распродају све што имају и посвете се животу модерних номада

Дејвид Лоу
и Бони Карлетон

зију доноси материјалне бриге или не – и личних склоности. Тамо где износ пензије (углавном) није проблем, као рецимо у економски најбогатијој нацији света, Америци, у овом погледу се уочава један нови, свакако занимљив феномен.

„Пензионери у све већем броју продају све што имају и крећу на пут“, наслов је недавног чланка у „Њујорк тајмс“ који се бави поменутиим трендом, чији је резултат све већи број „седих номада“ или „америчких бедуина“, како они који примењују принцип „у пензију, па на пут“ најчешће себе карактеришу.

Да је заиста реч о новом феномену, показују бројеви: између 1993. и 2012. проценат пензионера који су путовали у иностранство порастао је са 9,7 на 13 одсто.

Прошле године 360.000 Американаца примало је пензије – онај део који им при-

пада на основу социјалног осигурања – на иностраним адресама, што је за 48 одсто више него пре једне деценије.

Тренд потврђује и све већи број купљених полиса путног здравственог осигурања.

Американци при том нису усамљени у овом погледу: анкете показују и да је више од половине британских и немачких пензионера вољно да оде на неки „годишњи одмор без краја“, односно да бар неко време живи у иностранству.

Овове свакако доприноси и чињеница да се у пензији данас ужива знатно дуже него некад, тако да крај радног века није и скори крај свега осталог: у развијеним друштвима последњих деценија знатно је повећан очекивани пензионерски век, који сада у просеку износи нешто више од две деценије.

На овом месту смо већ писали како је у земљама где високи животни стандард прати и сразмерно скуп живот један од великих мотива пензионера да оду у иностранство то што тамо могу да удобно живе са мање пара. Онима којима новац није проблем, главни подстрекач је – адреналин. Жеља да доживе нешто ново и узбудљиво.

Пример за то који наводи „Њујорк тајмс“ јесу супружници Дејвид Лоу (74) и Бони Карлетон (69), који су продали кућу у Санта Феу (америчка савезна држава Њу Мексико) и преселили се у једно село на јужној обали Пелопонеза. Грчка им је, како су објаснили у телефонском разговору са новинаром америчког дневника, само привремено боравиште, јер планирају „да скитају светом“ и стекну „најшире могуће искуство“.

Други, као што су пензионисана публицисткиња Лин Мартин (73) и њен супруг Тим (68), своје искуство су ставили на увид, написавши књигу „Домовина било где: како смо продали нашу кућу, започели нови живот и видели свет“. Они су, наиме, своју имовину продали још пре три године, нашли нови дом за кућног љубимца, пса теријера, и од тада крстаре Европом, при чему су им омиљене дестинације Лондон и знатно јефтинији Лисабон, где живе у апартманима за краткорочно издавање.

Кажу да их то не кошта много и да је оно што су, док су радили, уштедели за црне дане, недирнуто, пошто им је за нови живот довољно оно што су некад трошили само за режијске трошкове своје велике куће и врта у Калифорнији.

Међу мотивима који америчке пензионере воде ка номадском животу јесте и жеља да буду активни и друштвено корисни, па приступају и разним непрофитним организацијама које се баве хуманитарним радом. Брачни пар Гери (69) и Ејвис (69) Нортон, који су пре пензионисања били фармери, сада преко организације „Номади у мисији“ учествује у акцијама обнове кућа погођених елементарним непогодама. Гери је постао стручњак за преградне зидове, док Ејвис обавља столарске радове. Кажу да су на обнови оштећених кућа радили чак у 28 америчких држава.

Наравно, и „амерички бедуини“ су свесни да им је и нови живот орочен – у покрету ће остати све док буду у снази и без озбиљнијих здравствених проблема. Али кад године учине своје, и они ће да се скрасе у неким од домова за „живот уз помоћ“, којих је у Америци обиље и где завршне године могу да се проведу у достојанству.

М. Бекин

НЕГОТИН УГОСТИО УЧЕСНИКЕ И ПУБЛИКУ 49. МОКРАЊЧЕВИХ ДАНА

Сомборци победници Натпевавања

Четрдесет девети „Мокрањчеви дани“ испунили очекивања организатора, публике и стручне јавности

Током осам дана трајања овогодишњи фестивал „Мокрањчеви дани“ понудио је пресек стваралаштва Стевана Мокрањца, уз осврт на живот славног Неготинца, који је сво-

јим делима оставио дубок траг у српској култури и учинио је препознатљивом у свету. Мимо поплава у време трајања фестивала, музичка манифестација је окупила солидан број посетилаца. Програм је и ове године био конципиран у духу Мокрањчевог стваралаштва, и уз учешће институција којима је, гледано кроз историјску призму, Мокрањац поставио темеље. Фестивалу су остали верни најзначајнији српски ансамбли – Прво београдско певачко друштво, Хор Обилић-

Диригент Даринка Матић Маровић говори уводну беседу

Крсмановић и Мешовити хор РТС-а, који је у овој фестивалској сезони у Мокрањчевом Неготину приредио две концертне вечери, вођен изузетном енергијом Бојана Суђића, диригента светског реномеа. Мокрањчеви дани су протекли и у духу младости и уметника који тек пристижу.

Златну статуету Стевана Мокрањца, престижну награду Фестивала, ове године је добио Мешовити омладински хор „Iuventus cantat“ из Сомбора, под управом младе Дајане Мијић. Друго место на традиционалном Натпевавању припало је Мешовитом хору „Игнациј

Хладник“ из Тржича у Словенији. Следе Хор храма „Свете Тројице“ из Неготина и Хорско музичко друштво „Кочо Рацин“ из Скопља. Обавезна композиција Натпевавања је била X Мокрањчева руковет.

Током четрдесет деветих „Мокрањчевих дана“ у Неготину је одржана и вишедневна Радионица појања и певања и научна трибина са темом „Мокрањац као култура и икона“. Генерални покровитељи овогодишње манифестације били су општина Неготин и Министарство културе и информисања Републике Србије.

Ј. Станојевић

НА „КИКИНДСКОМ ЛЕТУ“ САДРЖАЈИ ЗА СВЕ УЗРАСТЕ

За креативце „Плажа на тргу“

И овогодишња манифестација „Кикиндско лето“ протекла је у представљању различитих садржаја у којима је било понешто за све узрасте. Најзаступљенији су били музички програми и креативне радионице, а најзапаженији 13. ФЕНОК – Међународни фестивал народних оркестара, који је окупио ансамбле из Бугарске, Румуније, Босне и Херцеговине, Црне Горе и Србије. Ови чувари традиције су свој програм представљали четири вечери, а организатор фестивала било је кикиндско Академско друштво за неговање музике „Гусле“, које је уприличило и Етномузиколошки камп. Поред етномелоса, Кикинђани су имали прилике

да уживају и у ритму хип-хопа, рока и других музичких праваца.

Креативне радионице организоване су у оквиру програма „Плажа на тргу“. На њима

су, у аранжману Центра креативних идеја „Креативија“ полазници, међу којима их је било доста и из редова најстаријих, могли да добију прва знања из области вајарства,

фотографије, новинарства, текстила и дизајна, калиграфије, енигматике... Једна радионица је обрадила тему „Вредне руке наших бака“, а нису изостале ни изложбе и пројекције филмова.

Овогодишње „Кикиндско лето“ помогли су локална самоуправа, Нафтна индустрија Србије, Министарство културе и информисања и Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање.

С. Завишић

ФЕНОК окупио извођаче са Балкана

Слатки мириси са Градског трга

Првог викенда септембра у Руми су одржани Сајам меда и Базар креативности, тако да је Градски трг три дана био „окупиран“ тезгама са пчелињим производима, сувенирима и слаткишима.

Пчелари су изложили ливадски мед, липов, багремов, мед у саћу, мешавину за лечење простате, мед за јачање имунитета, бронхи мед...

– На јубиларном, десетом Сајму меда учествовала су 34 излагача пчелињих производа, опреме и лекова за пчеларство. Другог дана сајма одржано је и 30. Регионално саветовање пчелара са еминентним предавачима. Било је речи о ројењу пчелињих заједница и о томе како сачувати пчелиња друштва за наредну сезону. Све је добро протекло, задовољни смо посетом и продајом наших производа – рекао је за „Глас осигураника“ Станимир Јаворац, председник Пчеларског друштва „Никола Милеуснић“ из Руме, које је организовало манифестацију.

Пчелари на румском Сајму још кажу да је багремов мед за

децу до три године и за старије људе, јер је лако сварљив и не „пече“ желудац. Липов је добар за бронхитис и за астму. Мед би требало полако отапати у устима или га стављати у млак чај, да не би изгубио лековита својства, а кристалисан мед не треба топити него га јести у таквом стању.

Мед у саћу коштао је од 800 до 900 динара, а литар медавче од 800 до 1.000.

Пчеларима се на Градском тргу

придружила и Регионална женска асоцијација „Панонка“, која је окупила жене на Базару креативности. Оне су продавале уникатан накит, ручне радове и храну.

Жене из Нерадина понудиле су на својој тезги кнедле са шљивама, куглоф, медањаке, кекс у калупу и друге слаткише.

– Све је природно и здраво, све правимо саме. Ту је и ролован сир, у теглицама је пекмез од бресака, нектарина, од бресака

са чоколадом, имамо аронију, ликер од менте, рибизле и друге – истакла је Вида Аврамовић.

Посетиоци су код њих пробали и куповали.

– Нас две смо у секцији удружења жена „Из недара Фрушке горе“. Живимо у пољопривредним газдинствима, а ово што направимо и продамо служи нам за чепарац – додала је Бојана Аврамовић из Нерадина.

Поред њихове тезге биле су рукотворине направљене пачворк везом. Торбе и шарене кецеље привлачиле су пажњу посетилаца, али је купаца било мање него раније.

– Све је уникатно, нешто сам успела да продам, али је претходних година било боље – рекла нам је Јасмина Гуглета из Руме.

Једанаести сајам меда и Базар креативности заказани су за септембар 2015. **Д. Р.**

ДЕВОЈАЧКИ БУНАР У ДЕЛИБЛАТСКОЈ ПЕШЧАРИ

Спортски сусрети инвалида рада Баната

На излетишту Девојачки бунар у Делиблатској пешчари одржани су, 2. септембра, традиционални спортски сусрети инвалида рада Баната. На овој програмској спорској активности учествовало је око 120 особа са инвалидитетом у 12 екипа из Баната, Бачке и Срема. Они су се по лепом времену надметали у три спортске дисциплине: шаху, пикаду и бацању плочица.

Како јавља Ференц Косо из Алибунара, у оштрој конкуренцији прво место у шаху освојила је екипа из Беле Цркве, друго екипа из Зрењанина, а треће такмичари из Пландишта. У пикаду су најбољи били Зрењанинци, друго ме-

сто припало је екипи из Сремских Карловаца, треће тиму из Вршца, док су се у бацању плочица из опет првих Зрењанинаца, пласирали такмичари из Кикинде и Сремских Карловаца.

Учесницима су на успеху и залагању честитали домаћин Мартин Мега, председник Општинске организације СИР Алибунар, и Станко Нимчевић, потпредседник СИР Србије. Спортски сусрети на Девојачком бунару завршени су песмом и дружењем, а ову манифестацију инвалида рада подржало је и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. **М. М.**

НОВИ САД

Излет до Београда

Удружење новосадских пензионера у свом плану за 2014. годину предвидело је и неколико излета за своје чланове.

Након екскурзија у Бачку Тополу, Борово и Бању Ковиљачу, крајем августа 58 чланова Удружења обишло је и знаменитости Београда.

После кратког предаху у најстаријој београдској кафани „Знак питања“, излетници су отишли до Саборне цркве, где су присуствовали литургији. Посета Конаку кнегиње Љубице била је прилика да се подсети на време владавине кнеза Милоша и стварање самосталне Србије.

Затим је уследио обилазак дворског комплекса са Краљевским двором, Белим двором и Дворском капелом. Принц Александар и принцеза Катарина су били на путу, иначе је, према речима водича, њихов обичај да поздраве посетиоце.

На крају посете главном граду Новосађани су обишли и Кућу цвећа.

Д. К.

НОВИ КНЕЖЕВАЦ

Рај у Катићима

Општинско удружење пензионера Нови Кнежевац већ годинама организује седмодневни одмор за своје чланове. Увек се пажљиво бирају дестинације – бање и планине Србије. Тако је овог лета, од 11. до 17. августа, 40 пензионера из Новог Кнежевца провело одмор у Катићима код Ивањице.

Смештај је био изванредан, домаћини љубазни, а природа предивна. Хотел, на надморској висини од хиљаду метара, окружен је четинарима, у нетакнутој природи. Организовани су и излети по околини, до Ивањице, Златарског језера и Увца.

Војвођански пензионери су се кући вратили пуни лепих утисака, уз препоруку другим удружењима да обавезно посете овај рај.

Д. К.

ЗРЕЊАНИН

Регионално спортско надметање

У просторијама Градског удружења пензионера Зрењанин 23. септембра одржано је Прво регионално такмичење спортских екипа општинских организација пензионера из Баната.

На овој спортској манифестацији, у оквиру које се надметало шест екипа са 30 такмичара, и која је окупила бројне госте, учествовали су чланови општинских организација СПВ Војво-

дине из Кикинде, Новог Бечеја, Житишта, Сечња, Зрењанина и МО Крајишника. Они су се такмичили у три спортске дисциплине: бацању металних плочица, висећој кугли и пикаду.

Љиљана Петров, председница Градског удружења пензионера Зрењанин, најуспешнијим екипама и појединцима уручила је пехаре, медаље и захвалнице. Укупни победник такмичења била је екипа домаћина, другопласирана је екипа из Житишта, а трећи сениори из Кикинде. По дисциплинама: у бацању металних плочица прво место припало је Зрењанинцима, друго Житиштанима, а треће Крајишницима, док је у висећој кугли и пикаду распоред победника био истоветан – најбољи су били Зрењанинци, други Житиштани, а трећи Кикинђани.

Сви учесници су изразили жељу да се ово такмичење организује и следеће године.

М. М.

БЕОГРАД – ВИНОГРАДИ

Уживали у Јагодини

Пензионери општине Чукарица су веома активни, а посебно Месна заједница „Виногради“ која више од двадесет година сваког месеца организује излете за своје чланове. Недавно су били у Јагодини где су лепо примљени, обишли су зоо-врт, летњу позорницу, Музеј воштаних фигура и аква-парк.

Јагодина је оставила леп утисак на путнике, посебно су одушевљени како је чиста и без графита по зградама. Остатак дана чукарички пензионери су провели уз ручак и музику у друштву колега из Краљева и Лесковца.

Р. Б.

СМИЛОВАЦ

Мештани подигли цркву

Село Смиловац, кажу његови житељи, познато је још одавно – први пут се помиње 1453. године у турским војним записима. Прва школа је почела да ради још 1921, а однедавно

село има и цркву Свети архангел Гаврило, коју су мештани изградили својим средствима и својим радом. На дан славе Светог архангела Гаврила окупе се у порти бројни Смилоччани, и они који раде у иностранству, а буде и гостију из Параћина, Крушевца и других градова.

Мештани, иначе, верују да је вода са познатог смилоччачког извора лековита, посебно за очне болести, а сад су поносни и на нову цркву коју су сами подигли.

Р. Р.

ПИРОТ

Признања за сарадњу

Општинска организација Удружења војних пензионера у Пироту обележила је 16. септембар, дан формирања. Свечаност, на којој су уручене захвалнице и утврђен даљи план рада Удружења, организована је у просторијама Клуба Војске Србије.

Драган Петровић, председник Општинског удружења војних пензионера, подсетио је да је Удружење војних пензионера Србије основано 16. септембра 1993, а годину дана касније и Општинско удружење у Пироту, које сада има 250 чланова.

На свечаном скупу Републички одбор Удружења војних пензионера доделио је захвалнице за сарадњу Александру Ђирићу, начелнику Пиротског управног округа, Владану Васићу, председнику општине Пирот, и апотеци „Снежана“.

Захвалнице Општинског одбора Удружења припале су Дунав осигурању, филијали Пирот, Пи каналу, ТВ Пирот, локалном листу „Слобода“ и члановима Удружења, Јовану Стојановићу и Градимиру Добрину.

С. П.

ВРАЊЕ

Шаховски турнир

Поводом 7. септембра, Дана ослобођења Врања од фашизма, Удружење потомака ратника 1941–1945. године организовало је шаховски турнир.

Интересовање за турнир је било велико, а отворио га је председник Спортског савеза Врања, Игор Младеновић. Велика борба се водила између екипа „Агро-кожа“ и Школа шаха. У финалису су имали исти број поена, па су разигравали додатни меч за прво место. Победили су старији и искуснији такмичари „Агро-коже“.

За Школу шаха наступали су десетогодишњаци, а најталентованији дечак, Петар Спасић, освојио је медаљу као најуспешнији појединац, без изгубљене партије.

Р. С.

СВРЉИГ

Ново руководство Удружења

На изборној Скупштини Удружења пензионера општине Сврљиг, одржаној крајем августа, на Дан удружења, изабрани су нови челници и органи ове пензионерске организације.

је. За председника Скупштине једногласно је изабран Миленко Петровић, који је и до сада обављао ту функцију. Милија Николић је потпредседник Удружења, а изабрани су и нови Извршни одбор са седам и Надзорни одбор са три члана.

Миленко Петровић је захвалио на поновном избору, затраживши од чланова већу активност, јединство и сарадњу. Најавио је да ће све акције које се односе на организациона питања, социјалну и здравствену заштиту, осигурање, снабдевање, излете и путовања бити настављене, а посебно је похвалио досадашњи рад секције жена шаховског клуба „Ветеран“.

С. Ђ.

У ПОЖАРЕВЦУ ФОРМИРАНА СЕКЦИЈА ПРОСВЕТНИХ РАДНИКА ПЕНЗИОНЕРА

За лепшу и креативнију свакодневицу

После неколико неуспелих покушаја, у Пожаревцу је формирана Секција просветних радника у пензији, која делује у саставу општинског Удружења пензионера. Потребу пожаревачких просветара пензионера да живот учине лепшим и

ра, председништва секције и руководиоца подсекција, кренула је реализацији планираних активности чији је циљ да се у културно-забавни, спортско-рекреативни и едукативно-креативни живот укључи што више пензионисаних просветних радника.

љив је напор руководства да на свим дружењима обезбеди гостовање уметника – писаца, афористичара, песника, фолклораша, плесача и других. Будући да секција функционише као клуб отвореног типа, редовни гости су и пензионери који нису радили у просвети.

Једна од важнијих активности је организовање излета и екскурзија, а међу првим дестинацијама је била посета познатом археолошком налазишту Виминацијум, у оквиру којег је откривено још једно, хиљадама година старије налазиште – гробље мамута. У јуну је, затим, у сарадњи са Удружењем пензионера Пожаревац, реализована једнодневна екскурзија до Зрењанина и Белог Блата, а у јулу, на предлог Удружења пензионера Жагубица, организована је посета манастиру Горњак, Тршкој цркви из дванаестог века и жагубичком и крупјаском врелу. У плану је да се обележи стогодишњица Великог рата посетама Текеришу и Церу.

Чланови секције активно учествују у спровођењу Локалног акционог плана за унапређивање положаја старих у Пожаревцу, а постоји велика заинтересованост за сарадњу са члановима секција пензионисаних просветних радника из других градова, као и са другим удружењима и организацијама пензионера.

И. О. С.

Пензионисани просветари у посети Зрењанину

богатијим, а пензионерске дане смисленијим и садржајнијим, остварила је група ентузијаста, уложивши у тај посао своју енергију, знање и способност.

Након усвајања Правилника о раду и Програма рада, и избора Извршног одбо-

У оквиру секције постоји и неколико подсекција: музичка, књижевна, ликовна, шаховска, спортска и хорска.

Секција броји 130 чланова, а редовна дружења у просторијама Удружења пензионера организују се сваког првог петка у месецу. Уоч-

ДВЕ ДЕЦЕНИЈЕ КЛУБА ПЕНЗИОНЕРА У КЊАЖЕВЦУ

Не маре за старост

У Књажевцу већ две деценије успешно ради Клуб пензионера и инвалида рада, као центар свих збивања важних за најстарије Књажевчане.

Председник Удружења пензионера, Радомир Вељковић, наводи да чланове редовно снабдевају намирницама, гревом и другим потрештинама по повољним ценама и условима плаћања, а до ове године је најсиромашнијим пензионерима и локална самоуправа обезбеђивала по 5.000 динара за грев. У октобру – месецу старих – чланови Удружења са скромним поклонима посећују болесне и пензионере који живе сами.

Удружење за своје чланове организује дружења, прославе, а сваког другог месеца је забава „Весели четвртак“. Већ 15 година, у мају, Књажевчани су редовни на сусретима пензионера округа Бор и Зајечар, а једном годишње организују дружење са колегама из Ниша.

Смотра културно-уметничког стваралаштва удружења пензионера и инвалида рада Борског и Зајечарског округа, на којој наступи и по 300 учесника, одржава се сваке године и такмичарског је карактера. Сваког 8. марта Културно-уметничко друштво „Сунчана јесен“ организује посету корисницима

Културно-уметничко друштво „Сунчана јесен“

Геронтолошког центра и Дома старих у Вили „Катарина“, као и Чајанку за све грађане Књажевца, а сваког 6. маја КУД учествује на манифестацији „Молитва под Миџором“. У јулу су на смотри фолклора удружења југоисточне Србије у Лесковцу, а у децем-

бру Књажевчане обрадују новогодишњим концертном.

На питање како све то стижу и постижу, имајући у виду њихове године, у Удружењу пензионера кажу: „Старимо колико морамо, а подмлађујемо се колико можемо“.

Д. Ђорђевић

Право на пензионисање

С. Ђорђевић: Радим од 1. 10. 1983, без прекида, рођена сам 1961. године. Занима ме када, по новим прописима, стичем прву могућност да се пензионисем и са којим процентом умањења.

Одговор: Да би се остварило право на превремену старосну пензију потребно је да буду испуњени одређени услови које прописује Закон о ПИО. Право на превремену старосну пензију моћи ћете да остварите 2022. године ако у тој календарској години будете имали 39 година и 8 месеци стажа осигурања. Право на старосну пензију стичете 2024. године под условом да сте рођени у првој половини године, када навршите 63 године и 8 месеци живота или 2025. године када навршите 63 године и 10 месеци живота.

Допунски рад

А. Грујић: Првог априла ове године напунио сам 33 године радног стажа. Истовремено, као дугогодишњи члан КУД „Полет“ из Кладова имам закључене уговоре о допунском раду у трајању од осам година, мада сам у овом друштву више од 30 година. Ови уговори су валидни, закључени и оверени од стране за то надлежних лица и плаћени су сви законом предвиђени износи који се тичу доприноса за пензијско и здравствено осигурање. Сматрам да сам на овај начин испунио неопходних законских четрдесет година пензијског стажа и на тај начин стекао услов за пензију по тренутно важећим законским прописима.

Одговор: У једној календарској години осигураник може да оствари стаж осигурања у трајању од 12 месеци. Стаж осигурања остварен по основу допунског ангажовања не може се сабирати са оствареним стажом осигурања, а зарада коју сте примали за време допунског рада биће од утицаја на износ пензије коју ћете остварити једног дана, уколико су плаћени доприноси за тај период рада.

Породична пензија и радни однос

Љ. Анђелковић: Рођена сам у августу 1956. године, па ме интересује када стичем право на старосну пензију по новом закону будући да имам 25 година радног стажа. Друго, примам породичну пензију по основу супруга у износу од 8.200 динара. Пошто ми је пензија мала, принуђена сам да радим. По одредби новог закона, породична пензија се не обуставља у случају када се остварује уговорена накнада на месечном нивоу у износу нижем од најниже основице, важеће у моменту уплате доприноса (на пример, у јулу је најнижа основица износила 20.198 динара). Да ли је послодавац код кога радим дужан да уплаћује доприносе за ПИО?

Одговор: Према одредбама Закона о изменама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању, који се примењује од 1. јануара 2015. године, године живота неопходне као услов за остваривање права на старосну пензију sukcesивно се подижу до 2032. године. На основу података које сте навели, Ви остварујете право на старосну пензију у 2018. години, када навршите 62 године живота.

Измене и допуне поменутог

закона дају могућност кориснику породичне пензије да оствари уговорену накнаду на месечном нивоу нижу од износа најниже основице у осигурању запослених, важеће у моменту уплате доприноса, без обуставе исплате породичне пензије. Послодавац код кога сте ангажовани и остварујете уговорену накнаду дужан је да уплаћује доприносе за ПИО по основу уговора о радном ангажовању, без обзира на то што сте корисник породичне пензије.

ВИ ПИТАТЕ „ГЛАС ОСИГУРАНИКА“ ОДГОВАРА

Пензија без умањења

Г. Алексић: Радим без прекида у апотеци од 1. 6. 1977. године. Рођена сам 3. 5. 1953, што значи да у овом моменту имам 61 годину живота и 37 година стажа осигурања. Да ли ако решим да одем у пензију после 1. 1. 2015. године, пре него што напуним 65 година живота, то значи да ћу отићи у превремену пензију и да ће ми се рачунати трајно умањење пензије за 0,34 одсто по месецу до навршених 65 година живота?

Одговор: Према одредбама Закона о изменама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању, који се примењује од 1. јануара 2015. године, године живота неопходне за старосну пензију sukcesивно се подижу до 2032. године, када ће услов за старосну пензију бити навршених 65 година живота. У 2015. години жена осигураник стиче право на старосну пен-

зију када наврши 60 година и 6 месеци и има најмање 15 година стажа осигурања.

С обзиром на то да сте Ви у овој години већ навршили 61 годину живота, померање старосне границе неће утицати на Ваше право на старосну пензију. Без обзира у којој години се одлучите за пензију, Ви ћете остварити право на старосну пензију без умањења.

Превремена или старосна пензија

Н. Поповић: Поштовани, 27. 1. 2017. године пуним 40 година радног стажа и 62,5 године живота. Интересује ме могућност одласка у пензију и по којим критеријумима, као и евентуално умањење пензије (по новом закону).

Одговор: Према одредбама Закона о изменама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању које ступају на снагу 1. јануара 2015. године, промењени су услови за одлазак у старосну пензију. Да бисте остварили право на старосну пензију потребно је да имате најмање 15 година стажа осигурања и 65 година живота, односно 45 година стажа осигурања без обзира на године живота. Наглашавамо да одредбе поменутог закона дају могућност одласка у превремену старосну пензију. Да би се остварило то право потребно је 40 година стажа осигурања, а неопходне године живота sukcesивно се подижу по осам месеци годишње до 2023. године.

Имајући у виду податке које сте навели, Ви можете оствари-

ти право на старосну пензију када навршите 65 година живота, односно у августу 2019. године. Право на превремену старосну пензију можете остварити када навршите 40 година стажа осигурања, односно 27. јануара 2017. године. Висина превремене старосне пензије одређује се на исти начин као и висина старосне пензије, с тим што се износ тако одређене пензије трајно умањује за 0,34 одсто за сваки месец пре навршених 65 година живота.

Напомињемо да се у стаж признају само оне године за које су плаћени доприноси за ПИО о чему мора постојати писани доказ. Стога би било добро да пре подношења захтева за пензионисање проверите да ли Вам је послодавац редовно уплаћивао доприносе.

СКАНДИНАВКА

АУТОР: ЛОВИЧИЋ	УПРАВА ЈАВНИХ ПРИ- ХОДА (СКР.)	ГРАД И ЛУКА У ТАНЗАНИЈИ	ДЕСКРИП- ЦИЈА	МЛАДИ ИЗДАНАК ЛИШЋА	РАЗГОВОР ЗА МЕДИЈЕ	КРАЉ ИЗ СПЕВА „МАХА- БХАРАТА“	МУШКО ИМЕ ОДМИЛА
ДОЛИНА ИЗМЕЂУ ДВА БРДА							
СТАНОВНИК ЈАПАНА							
ЕНГЛЕСКИ ФИЛОЗОФ, ЏОЗЕФ							
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	ГРАД У ИТАЛИЈИ РАНИЈИ БЕЛ. ДРЖАВНИК					ОЗНАКА ЗА КЕЛВИН ОБЛАСТ ОКО УНЕ	
ПОСТ СКРИПТУМ (СКР.)			ЈЕЧАМ (ТУР.) ОТИСАК НОГУ				
КОПНО ОКРУЖЕНО ВОДОМ							ЈЕДНА СТРАНА У РАТУ
МАЛИ РИМСКИ КУЋНИ БОГ				МЕСЕЦ У ГОДИНИ МОРСКА РИБА			
НЕПРО- МИШЉЕН ЧОВЕК (МН.)							
ГОЛО, НЕОБУЧЕНО					ЈУНАЧКИ СПЕВ СТРАНА ТРОУГЛА		
РАТНА МОРНАРИЦА (СКР.)			ЛИЧНА КАРТА ТИРАНИЈА			ОЗНАКА РЕОМИРА ОПШТИНСИ СЛУЖБЕНИК	
ОЗНАКА ИТАЛИЈЕ		ОЗНАКА ЗА ТОНУ СИН ЗЕВСА И ЕВРОПЕ		ТИП ФР. АУТОМОБИЛА ЖЕНА ОД ШУРАКА			
СТАВЉАЊЕ НЕЧЕГА НА МЕСТО							
ОКРЕТ НА ЈЕДНОЈ НОЗИ							
ВРСТА МИНЕРАЛА							
ВОДОЗЕМЦИ СА ОКЛОПОМ							
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	ОЗНАКА ЗА СЕВЕР ПРОСТ БРОЈ		ОЗНАКА ЗА АЛТ УЗВИК УЋУТ- КИВАЊА		1. И 14. СЛОВО УЖИЧАНИН		
ОЗНАКА НЕМАЧКЕ		ФР. МУШКО ИМЕ МОРСКИ ГРЕБЕН					СИМБОЛ ПЛАТИНЕ
ЛЕТОВА- ЛИШТЕ У ИСТРИ						ОЗНАКА ЗА ПОНД СИМБОЛ ЗА АЗОТ	
КОЊИ У ПЕСМАМА				СТАРИ СЛОВЕН			

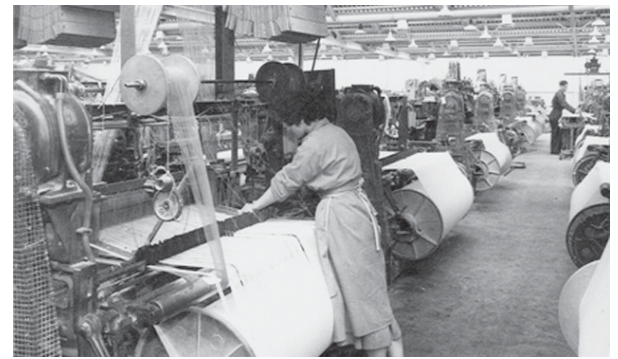
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА: пшеница, откуп, н, тромост, пинела, укорити, намет, в, оња, опа, сетови, т, идила, г, евон, арарат, таман, п, наливак, ати, рс, сајмови, и, арти, ја, вона, екран, м

Некад и сад

Здравствена пропаганда

У току 1936. године извршено је много предавања код појединих месних органа у циљу пропаганде сузбијања туберкулозе.

Радничко осигурање спремно је приступило свакој акцији која има за циљ подигнуће социјално-хигијенских прилика у нашем народу. У току 1936. године одржана су у Загребу, код Окружног и Средишњег уреда, два осмодневна течаја за лека-

ре стажисте који су имали прилике упознати саму установу, њено пословање и лекарски рад у амбулантима. Исти лекари посетили су лечилиште Кленовник и имали прилику упознати рад на сузбијању туберкулозе у радничком осигурању. У сарадњи са техничким одељењем посетили су поједине загребачке творнице и тако упознали заштиту на раду.

(Извештај о пословању и завршним рачунима за пословну 1936, Средишњи уред за осигурање радника, Загреб, 1937)

Према Стратегији безбедности и здравља на раду у Републици Србији за период од 2013. до 2017. године, поред формалног образовања у области безбедности и здравља на раду, важан сегмент за унапређење знања и стицање вештина треба да буду и континуиране обуке (теоријске и практичне), прилагођене условима свакодневног рада и специфичностима радног места.

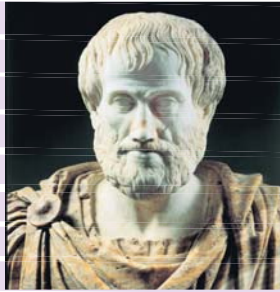
Управа за безбедност и здравље на раду је од 2009. до 2012. године организовала полагање стручног испита о практичној оспособљености лица за обављање послова безбедности и здравља на раду за 3.426 кандидата. Од укупног броја пријављених кандидата, испит је са успехом положило њих 2.568 (око 75 одсто). У истом периоду Управа је укупно издала 232 лиценце правним лицима и предузетницима за обављање послова безбедности и здравља на раду, испитивања услова радне околине и прегледа и испитивања опреме за рад, односно одговорним лицима.

J. O.

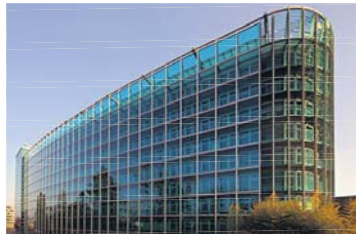
Да ли сте знали ...

– да реч метеорологија потиче од грчке речи метеорон која се односила на све појаве на небу, а да је прва књига с описом и тумачењем временских појава Аристотелова Метеорологија, настала око 340. године пре нове ере?

– да најстарији познати временски дневник потиче из 1337. године и писан је на латинском језику? Прва редовна временска прогноза објављена је, међутим, тек пет векова касније – у британском Дејли њузу 1848. године.

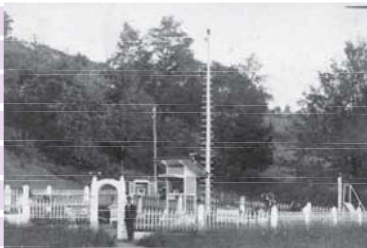
– да су, након што је у Кримском рату (1853-1856) француска флота тешко оштећена у снажној олуји, земље западне Европе и Северне Америке помоћу тек откривеног телеграфа започеле озбиљне покушаје сакупљања података о времену на много места истовремено?

– да је међународна повезаност у метеорологији утемељена већ 1873. године, на интернационалном конгресу метеоролога

у Бечу, када је основана Међународна метеоролошка организација? Та организација прерасла је у Светску метеоролошку организацију – специјализовану агенцију која се бави атмосфером, климом и водама. Конвенција о њеном оснивању ступила је на снагу 23. марта 1950. године, па се тај датум у свету обележава као Дан метеорологије.

– да су редовна метеоролошка мерења код нас започела још у првој половини 19. века, а већ 1856. у 20 градова тадашње Србије почела је да ради до-
бро организована мрежа метеоролошких станица? Следеће, 1857. имали смо већ 27 станица, што је у то доба представљало најгушћу мрежу у Европи.

– да је 1887. године почела да ради прва астрономско-метеоролошка опсерваторија у Србији, коју је у кући породице Гајзлер на Врачару, у Београду, организовао професор Велике школе, Милан Недељковић?

Ова опсерваторија је постала централна установа за прикупљање података из целе Србије, а Недељковић 1902. године почиње да издаје и прву општу прогнозу времена.

Доскоци

Длака у јајету је наш највећи проналасак.

Препуштени смо себи самима. То је најмасовнији вид самоубиства.

Кренули бисмо ми правим путем. Само да знамо који је.

Демократски дијалог је био успешан. Оба учесника су преживела.

Лако је цврчку да пева кад за њега има ко да ради.

Примио сам к знању да овог месеца нећу примити плату.

Криза би закуцала и на моја врата да их нисам искористио за огрев.

Положај наших радника у свету је неповољан. Морају доста да раде за добру плату.

Чим се примакнемо циљу, помере га.

Раде Ђерговић

Афоризми у призми

Не брините ако устајете на леву ногу! Десна ће вам бити одморнија за подизање после пада.

Рад је створио човека, а богаћење преко ноћи тајкуне!

Већина има све мање новца, да би га мањина имала све више.

Питали просјака шта има. „Критички однос према стварности“, одговорио је.

На телевизијским програмима су углавном снижења – укуса!

Продао би он свој таленат али нико неће да га купи.

Има испуњен живот. Глупостима!

Шта му се десило док је трагао за срећом? Упао је у канал!

Немојте одлагати време за вођење љубави. Могао би неко други да га искористи.

Невен Шијаков

Брана Николчић

(X)уморне мисли

Срби од воћних сокова највише воле шљивовицу и лозовачу.

У свету се све рециклира, код нас скоро ништа. Код нас што отпадне – заувек отпадне.

Уређеније су фасаде на периферији него на Теразијама. Теразијама је важнија историја него тренутни изглед.

Кошава је наш највећи пречистач ваздуха. А многи би јој дали отказ по кратком поступку.

На светски дан штедне нисам купио хлеб и млеко. За веће уштеде нисам имао новца.

Новински „кувари“ су благодет за сиромаше. За тридесет динара добију сто јела.

Неки људи су оптичке варке. Велики су тек кад оду под земљу.

Ми смо имуни на поскупљења. Кад имамо пара, није важно пошто је шта, а није нам важно ни кад немамо пара.

Витомир Теофиловић